

2014/2015

Wetteksten Hoger Onderwijs

2014

Noordhoff Uitgevers

2015

WETTEKSTEN HOGER ONDERWIJS

WETTEKSTEN HOGER ONDERWIJS

EDITIE 2014/2015

Onder redactie van

Mw. mr. A.M.M.M. van Zeijl
Oud-docent aan de HvA, DEM/HES te Amsterdam

Mr. J. Keizer
Docent aan de Saxion Hogescholen te Enschede

Mr. drs. J.H.M.J. Masseling
Docent aan de Fontys Hogescholen te Eindhoven

Mr. J.M.K. Burger
Docent aan de Chr. Hogeschool Windesheim te Zwolle

Mr. R.D.J. van Caspel
Docent aan de HAN te Arnhem

Mw. mr. A.M. de Ruiter
Docent aan de Haagse Hogeschool te Den Haag

Mr. G.W. de Ruiter
Docent aan de HAN te Arnhem

Mw. mr. C. Scheepstra
Docent aan Inholland te Rotterdam

Mr. J.A.M. Lemans
Docent aan de Hogeschool Rotterdam te Rotterdam

Mr. M.W. Mosselman
Docent aan de Hogeschool Inholland Haarlem

Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten

30^e editie 2014/2015 (april 2014)

Omslagontwerp: G2K Designers, Groningen/Amsterdam

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13,
9700 VB Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die desondanks onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich aanbevolen.

0 / 14

© 2014 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische veelevoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978 90 01 85623 6
ISBN 978 90 01 83407 4
NUR 820

Woord vooraf

Voor u ligt alweer de 30ste editie van de bundel *Wetsteksten Hoger Onderwijs*. Dit succes is vooral toe te schrijven aan het feit dat de bundel een perfecte ondersteuning van het onderwijs in de juridische vakken binnen het hoger onderwijs blijkt te zijn.

Bij de samenstelling van de bundel zijn de redactieleden er steeds van uitgegaan dat de bundel een actuele verzameling wetteksten moet bevatten. De geselecteerde wetboeken en wetten zijn – op een enkele uitzondering na – integraal opgenomen om de studenten een zo volledig mogelijk beeld te geven van de inhoud van wetten en wetteksten en de systematiek van de wetgeving. Accentverschillen binnen de diverse opleidingen vormen vanwege de volledigheid van de opgenomen teksten zo geen probleem. Vanwege de toenemende internationalisering binnen het hoger onderwijs zijn ook internationale verdragen, in het bijzonder met betrekking tot het recht van de Europese Unie, in de bundel opgenomen.

Om het zoeken in de wetteksten te vergemakkelijken, zijn trefwoorden in de marge geplaatst. Bovendien zijn de wetteksten genummerd. De inhoudsopgave staat op de achterkant van de omslag, zodat studenten snel kunnen vinden onder welk nummer de wettekst in de bundel is weergegeven. De opgenomen wetteksten zijn naar rechtsgebied gerubriceerd. Kijk hiervoor ook naar onderstaand overzicht.

De wettekstenbundel die zich aanvankelijk richtte op de studenten van de commerciële en bedrijfseconomische studierichtingen van het hoger economisch en administratief onderwijs (heao), is in de loop der jaren uitgegroeid tot een bundel die zich richt op het hoger onderwijs in ruime zin, op de meer juridische richtingen daarbinnen en op economische praktijkopleidingen.

Uitgever en redactieraad hopen dat deze bundel, die met de grootste zorg is samengesteld, aan uw wensen zal voldoen. Wij houden ons steeds aanbevolen voor suggesties tot verbetering.

De uitgave wordt jaarlijks geactualiseerd. De in deze bundel opgenomen wetteksten zijn bijgewerkt tot 12 april 2014.

Groningen, 1 juni 2014

De redactieraad en uitgever

Regeling	Deel van het Recht	Bijzonderheden
1 t/m 13	Publiekrecht	Staats- en bestuurs (proces) recht, strafrecht en strafprocesrecht, economische delicten.
14 t/m 35	Privaatrecht	Vermogensrecht en ondernemingsrecht (Burgerlijk Wetboek en aantal verwante wetten).
36 t/m 42	Internationaal recht	Internationale verdragen.

Studiewijzer Wettteksten Hoger Onderwijs

De bundel *Wetteksten Hoger Onderwijs* bevat een verzameling wetboeken, wetten en verdragen die van belang zijn voor studenten in het hoger beroepsonderwijs of die een praktijkopleiding volgen. *Wetteksten Hoger Onderwijs* bevat slechts een fractie van alle wetten in Nederland.

Nederlandse (formeel) wetten zijn geschreven regels die door de regering in samenwerking met de Eerste Kamer en Tweede Kamer zijn vastgesteld. Deze wetten zijn van toepassing in heel Nederland en handelen over talrijke onderwerpen. Regels staan echter niet alleen in wetten maar ook in verdragen. Nederland heeft verdragen gesloten met andere landen en met internationale organisaties, bijvoorbeeld de Europese Unie.

Hoe zit een wet of wetboek in elkaar

In iedere wet of ieder wetboek is een bepaald samenhangend onderwerp geregeld. Zo staan zaken die over het faillissement gaan in de Faillissementswet, staat het auteursrecht in de Auteurswet en is het burgerlijk recht in het Burgerlijk Wetboek te vinden.

Wetten en wetboeken kennen een systematische opbouw. Zij zijn onderverdeeld in titels, hoofdstukken en afdelingen, die op hun beurt weer verdeeld worden in artikelen, leden en subleden. De hoofdingeling kan per wet verschillen.

Wijze van opzoeken

Er zijn drie methoden om iets systematisch op te zoeken in *Wetteksten Hoger Onderwijs*:

- Op de achterkant van de omslag staan alle opgenomen wetten en verdragen. Zo kunt u in één oogopslag zien of een bepaalde wet is opgenomen.
- Vóór in de wettenbundel staat een heel uitgebreide inhoudsopgave. Van de meeste wettelijke regelingen is aangegeven welke onderverdeling door de wetgever binnen de wetten is aangebracht. Dit geeft tevens een goed beeld van de onderwerpen die in de verschillende wettelijke regelingen aan de orde komen.
- Achterin is een alfabetisch juridisch register van trefwoorden opgenomen. Achter elk trefwoord staat allereerst een cijfer. Dit cijfer verwijst naar de betreffende wet in de wettenbundel. Achter het cijfer is het artikel vermeld waarnaar het door u gezochte trefwoord verwijst. Staat achter het artikel de letter v dan zijn er meer artikelen voor u van belang.

Op elke bladzijde staan margekoppen. Deze margekoppen geven een korte samenvatting van de inhoud van een artikel. Om snel wegwijs te raken op een bladzijde zijn de margekoppen handig.

Bovendien kunt u met de zelfklevende tabs de voor u belangrijke wetten of regelingen markeren.

Citeerwijze

Het is gebruikelijk om alleen de artikelen (eventueel gevolgd door leden en/of subleden) te citeren gevolgd door de wet of een afkorting daarvan. Daarom is het – om begripsverwarring te voorkomen – van belang dat u zich houdt aan de gewoonte om een wetsbepaling op de navolgende wijze aan te halen:

Art. 64 Grondwet of art. 64 GW

Art. 40 lid 1 Faillissementswet of art. 40 lid 1 FW.

Wetsartikelen van het Burgerlijk Wetboek worden echter aldus geciteerd: art. 7:623 lid 1 BW. Bij het citeren van een wetsartikel uit het BW wordt namelijk ook het betreffende boek vermeld, omdat het BW uit de boeken 1 tot en met 8 en 10 bestaat.

Bij het aanhalen van een wetsbepaling noemt u dus niet het nummer dat de uitgever van deze bundel aan de betreffende wet heeft gegeven. Dus niet 15, 7:623 lid 1 BW. Deze nummers dienen slechts voor het gebruiksgemak.

Bij het aanhalen van een wetsbepaling noemt u dus NIET het nummer dat de uitgever van deze bundel aan de betreffende wet heeft gegeven. Dus niet 15, 7:623 lid 1 BW.
Deze nummers dienen slechts voor het gebruiksgemak.

Inhoud

Afkortingenlijst XXXIV

Publiekrecht

- 1 Grondwet 1**
  - Hoofdstuk 1 Grondrechten 1
  - Hoofdstuk 2 Regering 4
  - Hoofdstuk 3 Staten-Generaal 7
  - Hoofdstuk 4 Raad van State, Algemene Rekenkamer, Nationale ombudsman en vaste colleges van advies 9
  - Hoofdstuk 5 Wetgeving en bestuur 10
  - Hoofdstuk 6 Rechtspraak 13
  - Hoofdstuk 7 Provincies, gemeenten, waterschappen en andere openbare lichamen 14
  - Hoofdstuk 8 Herziening van de Grondwet 16
  - Additionele artikelen 17

- 2 Algemene Termijnenwet 19**

- 3 Provinciewet (uittreksel) 21**
  - Art. 6-9, 13, 15, 19, 20, 34, 35, 53, 61-61b, 62, 80-82, 105, 122, 143, 145, 150, 151, 158, 166, 167, 175, 176, 190, 193, 201, 220

- 4 Gemeentewet 29**
  - Titel I Begripsbepalingen 29
  - Titel II De inrichting en samenstelling van het gemeentebestuur 29
    - Hoofdstuk I Algemene bepaling 29
    - Hoofdstuk II De raad 29
    - Hoofdstuk III Het college van burgemeester en wethouders 34
    - Hoofdstuk IV De burgemeester 38
      - Hoofdstuk IVa De rekenkamer 42
      - Hoofdstuk IVb De rekenkamerfunctie 45
      - Hoofdstuk IVc De ombudsman 45
      - Hoofdstuk V De commissies 47
      - Hoofdstuk VI Geldelijke voorzieningen ten behoeve van de leden van de raad en de commissies 48
      - Hoofdstuk VII De secretaris en de griffier 49
    - Titel III De bevoegdheid van het gemeentebestuur 50
      - Hoofdstuk VIII Algemene bepalingen 50
      - Hoofdstuk IX De bevoegdheid van de raad 55
      - Hoofdstuk X De bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders 61
        - Hoofdstuk XI De bevoegdheid van de burgemeester 62
        - Hoofdstuk XIa De bevoegdheid van de rekenkamer 65
      - Titel IV De financiën van de gemeente 66
        - Hoofdstuk XII Algemene bepalingen 66
        - Hoofdstuk XIII De begroting en de jaarrekening 67
        - Hoofdstuk XIV De administratie en de controle 70
        - Hoofdstuk XV De gemeentelijke belastingen 71
      - Titel V Aanvullende bepalingen inzake het toezicht op het gemeentebestuur 81

- Hoofdstuk XVI Goedkeuring 81
Hoofdstuk XVII Schorsing en vernietiging 81
Titel VI [Vervallen] 82
Titel VII Overgangs- en slotbepalingen 82
Bijlage (bij Gemeentewet) 84
- 5 Algemene wet bestuursrecht 85**
Hoofdstuk 1 Inleidende bepalingen 87
Hoofdstuk 2 Verkeer tussen burgers en bestuursorganen 89
Hoofdstuk 3 Algemene bepalingen over besluiten 90
Hoofdstuk 4 Bijzondere bepalingen over besluiten 96
Hoofdstuk 5 Handhaving 113
Hoofdstuk 6 Algemene bepalingen over bezwaar en beroep 120
Hoofdstuk 7 Bijzondere bepalingen over bezwaar en administratief beroep 123
Hoofdstuk 8 Bijzondere bepalingen over de wijze van procederen bij de bestuursrechter 128
Hoofdstuk 9 Klachtbehandeling 150
Hoofdstuk 10 Bepalingen over bestuursorganen 155
Hoofdstuk 11 Slotbepalingen 159
Bijlagen (bij de Algemene wet bestuursrecht) 160
- 6 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht 179**
Hoofdstuk 1 Begripsbepalingen 179
Hoofdstuk 2 De omgevingsvergunning 180
Hoofdstuk 3 Voorbereidingsprocedures 191
Hoofdstuk 4 Financiële bepalingen 197
Hoofdstuk 5 Bestuursrechtelijke handhaving 198
Hoofdstuk 6 Inwerkingtreding beschikkingen en rechtsbescherming 203
Hoofdstuk 7 Verdere bepalingen 205
Hoofdstuk 8 Overgangs- en slotbepalingen 206
- 7 Wet algemene bepalingen 207**
- 8 Wet op de Raad van State 209**
Hoofdstuk I De Raad van State in het algemeen 209
Hoofdstuk II De Afdeling advisering 212
Hoofdstuk III De Afdeling bestuursrechtspraak 215
Hoofdstuk IV Slotbepalingen 216
- 9 Wet op de rechterlijke organisatie (uittreksel) 217**
Art. 2, 4, 42-43, 45, 47-48, 59-60, 72, 78-81, 84, 91-93, 124-129
- 10 Besluit proceskosten bestuursrecht 223**
Bijlage (bij Besluit proceskosten bestuursrecht) 225
- 11 Wetboek van Strafrecht (uittreksel) 229**
Art. 1, 2, 5, 9, 10, 14a, 18, 23, 36e, 37, 37a, 39, 40-50, 51, 52, 54, 68-70, 74, 74a, 77a, 96, 131, 138, 139, 142-144, 179, 180, 225, 287-289, 300-308, 310, 321, 340, 348, 350, 350a, 370, 424, 453, 461
- 12 Wetboek van Strafvordering (uittreksel) 243**
Art. 1, 2, 9, 27, 52-58, 63, 67, 67a, 97, 128, 141, 148, 152, 160-163, 167, 171, 172, 181, 185, 186, 227, 237, 242, 258, 261, 265, 288, 300, 311, 338, 339, 348-352, 359, 553, 557, 585-588

13 Wet op de economische delicten 259

Titel I	Van de economische delicten 259
Titel II	Van de straffen en maatregelen 266
Titel III	Van de opsporing 268
Titel IV	Van voorlopige maatregelen 270
Titel V	Van handelingen in strijd met straffen en maatregelen 271
Titel VI	Van de afdoening buiten geding 272
Titel VII	De berechting in eerste aanleg 272
Titel VIII	272
Titel IX	Van het hoger beroep 273
Titel X	[Vervallen] 273
Titel XI	Van de contactambtenaren 273
Titel XII	Overgangsbepalingen 273
Titel XIII	Slotbepalingen 274

Privaatrecht**14 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (uittreksel) 275**

Art. 1-3, 6-9, 12-13, 15-17, 19-28, 31, 45 t/m 52, 69, 78-81, 87, 93, 99-112, 123, 139, 142, 143, 149-207, 254-258, 262, 332, 339, 398, 419, 430-436, 447, 475-475e, 502-558, 611a-611i, 612-613, 700-704, 718-723, 725-727, 999-1002, 1020-1027, 1062

15 Burgerlijk Wetboek 315

Boek 1	Personen- en familierecht 326
Titel 1	Algemene bepalingen 326
Titel 2	Het recht op de naam 326
Titel 3	Woonplaats 329
Titel 4	Burgerlijke stand 330
Afdeling 1	De ambtenaar van de burgerlijke stand 330
Afdeling 2	De registers van de burgerlijke stand en de bewaring daarvan 331
Afdeling 3	Akten van de burgerlijke stand en partijen bij deze akten 331
Afdeling 4	De akten van geboorte, van overlijden en de akten houdende attestaties de vita 332
Afdeling 5	Latere vermeldingen 334
Afdeling 6	Akten van inschrijving van bepaalde rechterlijke uitspraken 336
Afdeling 7	De bewijskracht van akten van de burgerlijke stand alsmede van afschriften en uittreksels 336
Afdeling 8	De openbaarheid van de akten van de burgerlijke stand 337
Afdeling 9	De aanvulling van de registers van de burgerlijke stand en de verbetering van de daarin voorkomende akten en latere vermeldingen 337
Afdeling 10	Inschrijving van buitenlandse akten en de rechterlijke last tot het opmaken van een vervangende akte van geboorte 338
Afdeling 11	De verklaring voor recht omtrent de rechtsgeldigheid in Nederland van een buitenlandse akte of uitspraak 340
Afdeling 12	Voorziening tegen de weigering tot het opmaken van een akte van de burgerlijke stand of tot een andere verrichting 340
Afdeling 13	De rechterlijke last tot wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte 341
Afdeling 14	De Commissie van advies voor de zaken betreffende de burgerlijke staat en de nationaliteit 342
Titel 5	Het huwelijk 342

Algemene bepaling	342
Afdeling 1	Vereisten tot het aangaan van een huwelijk 342
Afdeling 2	Formaliteiten die aan de voltrekking van het huwelijk moeten voorafgaan 343
Afdeling 3	Stuiting van het huwelijk 345
Afdeling 4	De voltrekking van het huwelijk 346
Afdeling 5	Nietigverklaring van een huwelijk 347
Afdeling 5A	[Vervallen] 349
Afdeling 6	Bewijs van het bestaan van het huwelijk 349
Titel 5A	Het geregistreerd partnerschap 349
Titel 6	Rechten en verplichtingen van echtgenoten 351
Titel 7	De wettelijke gemeenschap van goederen 354
Afdeling 1	Algemene bepalingen 354
Afdeling 2	Het bestuur van de gemeenschap 355
Afdeling 3	Ontbinding van de gemeenschap 355
Afdeling 4	Opheffing van de gemeenschap bij beschikking 357
Titel 8	Huwelijkse voorwaarden 358
Afdeling 1	Huwelijkse voorwaarden in het algemeen 358
Afdeling 2	Verrekenbedingen 359
Afdeling 3	[Vervallen] 362
Titel 9	Ontbinding van het huwelijk 362
Afdeling 1	Ontbinding van het huwelijk in het algemeen 362
Afdeling 2	Echtscheiding 362
Titel 10	Scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed 364
Afdeling 1	Scheiding van tafel en bed 364
Afdeling 2	Ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed 365
Titel 11	Afstamming 366
Afdeling 1	Algemeen 366
Afdeling 2	Ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane vaderschap 367
Afdeling 2a	Ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane moederschap 368
Afdeling 3	Erkenning 368
Afdeling 4	Gerechtelijke vaststelling van het ouderschap 369
Afdeling 5	Inroeping of betwisting van staat 370
Afdeling 6	De bijzondere curator 370
Titel 12	Adoptie 371
Titel 13	Minderjarigheid 372
Afdeling 1	Algemene bepalingen 372
Afdeling 2	Handlichting 373
Afdeling 3	De raad voor de kindbescherming 373
Afdeling 4	Registers betreffende het over minderjarigen uitgeoefende gezag 375
Titel 14	Het gezag over minderjarige kinderen 375
Afdeling 1	Algemeen 375
Afdeling 2	Ouderlijk gezag 376
Afdeling 3	Gemeenschappelijke bepalingen betreffende de gezagsuitoefening door de ouders en de gezagsuitoefening door één van hen 380
Afdeling 3A	Gezamenlijk gezag van een ouder tezamen met een ander dan een ouder 381
Afdeling 4	Ondertoezichtstelling van minderjarigen 383
Afdeling 5	Ontheffing en ontzetting van het ouderlijk gezag 386

Afdeling 6	Voogdij 389
Titel 15	Omgang en informatie 401
Titel 16	Curatele 402
Titel 17	Levensonderhoud 406
Afdeling 1	Algemene bepalingen 406
Afdeling 2	Voorziening in de kosten van verzorging en opvoeding van minderjarige kinderen en stiefkinderen 409
Titel 18	Afwezigheid, vermissing en vaststelling van overlijden in bepaalde gevallen 410
Afdeling 1	Onderbewindstelling in geval van afwezigheid 410
Afdeling 2	Personen wier bestaan onzeker is 411
Afdeling 3	Vaststelling van overlijden in bepaalde gevallen 413
Titel 19	Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen 414
Titel 20	Mentorschap ten behoeve van meerderjarigen 419
Boek 2	Rechtspersonen 424
Titel 1	Algemene bepalingen 424
Titel 2	Verenigingen 433
Titel 3	Coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen 439
Afdeling 1	Algemene bepalingen 439
Afdeling 2	De raad van commissarissen bij de grote coöperatie en bij de grote onderlinge waarborgmaatschappij 442
Titel 4	Naamloze vennootschappen 446
Afdeling 1	Algemene bepalingen 446
Afdeling 2	De aandelen 449
Afdeling 3	Het vermogen van de naamloze vennootschap 456
Afdeling 4	De algemene vergadering 466
Afdeling 5	Het bestuur van de naamloze vennootschap en het toezicht op het bestuur 473
Afdeling 6	De raad van commissarissen bij de grote naamloze vennootschap 480
Afdeling 7	Evenwichtige verdeling van de zetels over vrouwen en mannen 486
Afdeling 8	[Vervallen] 486
Titel 5	Besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid 487
Afdeling 1	Algemene bepalingen 487
Afdeling 2	De aandelen 490
Afdeling 3	Het vermogen van de vennootschap 495
Afdeling 4	De algemene vergadering 500
Afdeling 5	Het bestuur van de vennootschap en het toezicht op het bestuur 505
Afdeling 6	De raad van commissarissen bij de grote besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid 510
Afdeling 7	Evenwichtige verdeling van de zetels over vrouwen en mannen 516
Afdeling 8	[Vervallen] 516
Titel 6	Stichtingen 517
Titel 7	Fusie en splitsing 521
Afdeling 1	Algemene bepaling 521
Afdeling 2	Algemene bepalingen omtrent fusies 521
Afdeling 3	Bijzondere bepalingen voor fusies van naamloze en besloten vennootschappen 526
Afdeling 3A	Bijzondere bepalingen voor grensoverschrijdende fusies 529

Afdeling 4	Algemene bepalingen omtrent splitsingen 531
Afdeling 5	Bijzondere bepalingen voor splitsingen waarbij een naamloze of besloten vennootschap wordt gesplitst of wordt opgericht 538
Titel 8	Geschillenregeling en het recht van enquête 541
Afdeling 1	Geschillenregeling 541
Afdeling 2	Het recht van enquête 545
Afdeling 3	Het openbaar bod 550
Titel 9	De jaarrekening en het jaarverslag 552
Afdeling 1	Algemene bepaling 552
Afdeling 2	Algemene bepalingen omtrent de jaarrekening 552
Afdeling 3	Voorschriften omtrent de balans en de toelichting daarop 554
Afdeling 4	Voorschriften omtrent de winst- en verliesrekening en de toelichting daarop 558
Afdeling 5	Bijzondere voorschriften omtrent de toelichting 559
Afdeling 6	Voorschriften omtrent de grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat 562
Afdeling 7	Jaarverslag 566
Afdeling 8	Overige gegevens 567
Afdeling 9	Deskundigenonderzoek 567
Afdeling 10	Openbaarmaking 568
Afdeling 11	Vrijstellingen op grond van de omvang van het bedrijf van de rechtspersoon 569
Afdeling 12	Bepalingen omtrent rechtspersonen van onderscheiden aard 571
Afdeling 13	Geconsolideerde jaarrekening 573
Afdeling 14	Bepalingen voor banken 576
Afdeling 15	Bepalingen voor verzekeringsmaatschappijen 578
Afdeling 16	Rechtspleging 585
Boek 3	Vermogensrecht in het algemeen 589
Titel 1	Algemene bepalingen 589
Afdeling 1	Begripsbepalingen 589
Afdeling 1A	Elektronisch vermogensrechtelijk rechtsverkeer 590
Afdeling 1B	Het voeren van een administratie 592
Afdeling 2	Inschrijvingen betreffende registergoederen 592
Titel 2	Rechtshandelingen 596
Titel 3	Volmacht 601
Titel 4	Verkrijging en verlies van goederen 604
Afdeling 1	Algemene bepalingen 604
Afdeling 2	Overdracht van goederen en afstand van beperkte rechten 605
Afdeling 3	Verkrijging en verlies door verjaring 609
Titel 5	Bezit en houderschap 609
Titel 6	Bewind 612
Titel 7	Gemeenschap 612
Afdeling 1	Algemene bepalingen 612
Afdeling 2	Enige bijzondere gemeenschappen 616
Afdeling 3	Nietige en vernietigbare verdelingen 617
Titel 8	Vruchtgebruik 617
Titel 9	Rechten van pand en hypotheek 621
Afdeling 1	Algemene bepalingen 621
Afdeling 2	Pandrecht 622
Afdeling 3	Pandrecht van certificaathouders 626
Afdeling 4	Recht van hypotheek 627
Titel 10	Verhaalsrecht op goederen 631

Afdeling 1	Algemene bepalingen 631
Afdeling 2	Bevoorrechte vorderingen op bepaalde goederen 631
Afdeling 3	Bevoorrechte vorderingen op alle goederen 632
Afdeling 4	Retentierecht 633
Titel 11	Rechtsvorderingen 633
Boek 4	Erfrecht 640
Titel 1	Algemene bepalingen 640
Titel 2	Erfopvolging bij versterf 642
Titel 3	Het erfrecht bij versterf van de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot en van de kinderen alsmede andere wettelijke rechten 642
Afdeling 1	Het erfrecht bij versterf van de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot en van de kinderen 642
Afdeling 2	Andere wettelijke rechten 646
Titel 4	Uiterste willen 650
Afdeling 1	Uiterste wilsbeschikkingen in het algemeen 650
Afdeling 2	Wie uiterste wilsbeschikkingen kunnen maken en wie daaruit voordeel kunnen genieten 652
Afdeling 3	Legitieme portie 653
Afdeling 4	Vorm van uiterste willen 659
Afdeling 5	Herroeping van uiterste wilsbeschikkingen 661
Titel 5	Onderscheiden soorten van uiterste wilsbeschikkingen 661
Afdeling 1	Erfstellingen 661
Afdeling 2	Legaten 662
Afdeling 3	Testamenteaire lasten 664
Afdeling 4	Stichtingen 665
Afdeling 5	Makingen onder tijdsbepaling en onder voorwaarde 665
Afdeling 6	Executeurs 666
Afdeling 7	Testamenteair bewind 668
Titel 6	Gevolgen van de erfopvolging 673
Afdeling 1	Algemene bepalingen 673
Afdeling 2	Aanvaarding en verwerping van nalatenschappen en van legaten 674
Afdeling 3	Vereffening van de nalatenschap 676
Afdeling 4	Verdeling van de nalatenschap 681
Boek 5	Zakelijke rechten 683
Titel 1	Eigendom in het algemeen 683
Titel 2	Eigendom van roerende zaken 683
Titel 3	Eigendom van onroerende zaken 685
Titel 4	Bevoegdheden en verplichtingen van eigenaars van naburige erven 688
Titel 5	Mandeligheid 691
Titel 6	Erfdienstbaarheden 692
Titel 7	Erfpacht 694
Titel 8	Opstal 697
Titel 9	Appartementsrechten 698
Afdeling 1	Algemene bepalingen 698
Afdeling 2	De vereniging van eigenaars 703
Afdeling 3	Rechten uit verzekeringsovereenkomsten 705
Afdeling 4	Wijziging van de akte van splitsing en opheffing van de splitsing 705

Boek 6	Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht 709
Titel 1	Verbintenissen in het algemeen 709
Afdeling 1	Algemene bepalingen 709
Afdeling 2	Pluraliteit van schuldenaren en hoofdelijke verbondenheid 710
Afdeling 3	Pluraliteit van schuldeisers 711
Afdeling 4	Alternatieve verbintenissen 712
Afdeling 5	Voorwaardelijke verbintenissen 712
Afdeling 6	Nakoming van verbintenissen 713
Afdeling 7	Opschortingsrechten 716
Afdeling 8	Schuldeisersverzuim 716
Afdeling 9	De gevolgen van het niet nakomen van een verbintenis 718
Afdeling 10	Wettelijke verplichtingen tot schadevergoeding 721
Afdeling 11	Verbintenissen tot betaling van een geldsom 724
Afdeling 12	Verrekening 727
Titel 2	Overgang van vorderingen en schulden en afstand van vorderingen 729
Afdeling 1	Gevolgen van overgang van vorderingen 729
Afdeling 2	Subrogatie 730
Afdeling 3	Schuld- en contractsoverneming 731
Afdeling 4	Afstand en vermenging 732
Titel 3	Onrechtmatige daad 732
Afdeling 1	Algemene bepalingen 732
Afdeling 2	Aansprakelijkheid voor personen en zaken 733
Afdeling 3	Produktenaansprakelijkheid 738
Afdeling 3A	Oneerlijke handelspraktijken 739
Afdeling 4	Misleidende en vergelijkende reclame 743
Afdeling 4A	Aansprakelijkheid bij elektronisch rechtsverkeer 744
Afdeling 5	Tijdelijke regeling verhaalsrechten 746
Titel 4	Verbintenissen uit andere bron dan onrechtmatige daad of overeenkomst 746
Afdeling 1	Zaakwaarneming 746
Afdeling 2	Onverschuldigde betaling 747
Afdeling 3	Ongerechtvaardigde verrijking 748
Titel 5	Overeenkomsten in het algemeen 748
Afdeling 1	Algemene bepalingen 748
Afdeling 2	Het tot stand komen van overeenkomsten 749
Afdeling 2a	Informatie over dienstverrichters en hun diensten naar aanleiding van de dienstenrichtlijn 751
Afdeling 2b	[Treedt in werking op 13-06-2014] 753
Afdeling 3	Algemene voorwaarden 754
Afdeling 4	Rechtsgevolgen van overeenkomsten 759
Afdeling 5	Wederkerige overeenkomsten 762
Boek 7	Bijzondere overeenkomsten 765
Titel 1	Koop en ruil 765
Afdeling 1	Koop: Algemene bepalingen 765
Afdeling 2	Verplichtingen van de verkoper 767
Afdeling 3	Bijzondere gevolgen van niet-nakoming van de verplichtingen van de verkoper 769
Afdeling 4	Verplichtingen van de koper 770
Afdeling 5	Bijzondere gevolgen van verzuim van de koper 771
Afdeling 6	Bijzondere gevallen van ontbinding 771
Afdeling 7	Schadevergoeding 772

Afdeling 8	Recht van reclame 772
Afdeling 9	Koop op proef 773
Afdeling 9A	Overeenkomsten op afstand 773
Afdeling 10	Koop van vermogensrechten 776
Afdeling 10A	[Vervallen] 776
Afdeling 12	Ruil 776
Titel 1a	Overeenkomsten betreffende het gebruik in deeltijd, vakantie-producten van lange duur, bijstand en uitwisseling 777
Titel 2	Financiële zekerheidsovereenkomsten 779
Titel 2a	Consumentenkredietovereenkomsten 781
Afdeling 1	Algemene bepalingen 781
Afdeling 2	Informatieverstrekking en handelingen voorafgaand aan het sluiten van de kredietovereenkomst 783
Afdeling 3	Informatie en rechten betreffende kredietovereenkomsten 784
Afdeling 4	Jaarlijks kostenpercentage 788
Afdeling 5	Kredietgevers en kredietbemiddelaars 788
Afdeling 6	Slotbepalingen 789
Titel 2d	[Treedt in werking op 01-07-2014] 789
Titel 3	Schenking 789
Titel 4	Huur 791
Afdeling 1	Algemene bepalingen 791
Afdeling 2	Verplichtingen van de verhuurder 791
Afdeling 3	De verplichtingen van de huurder 792
Afdeling 4	De overgang van de huur bij overdracht van de verhuurde zaken en het eindigen van de huur 794
Afdeling 5	Huur van woonruimte 796
Afdeling 6	Huur van bedrijfsruimte 808
Titel 5	Pacht 812
Afdeling 1	Algemene bepalingen 812
Afdeling 2	Vorm van de pachtovereenkomst 813
Afdeling 3	Goedkeuring van de pachtovereenkomst 813
Afdeling 4	Duur van de pachtovereenkomst 815
Afdeling 5	Pachtprijs 815
Afdeling 6	Verplichtingen van de verpachter 817
Afdeling 7	Verplichtingen van de pachter 818
Afdeling 8	Overgang van de pacht bij overdracht van de verpachte zaken 820
Afdeling 9	Pachtoverneming 821
Afdeling 10	Het eindigen van de pachtovereenkomst 822
Afdeling 11	Het voorkeursrecht van de pachter 824
Afdeling 12	Bijzondere pachtovereenkomsten 826
Afdeling 13	Dwingend recht 829
Afdeling 14	Slotbepalingen 830
Titel 7	Opdracht 830
Afdeling 1	Opdracht in het algemeen 830
Afdeling 2	Lastgeving 832
Afdeling 3	Bemiddelingsovereenkomst 834
Afdeling 4	Agentuurovereenkomst 834
Afdeling 5	De overeenkomst inzake geneeskundige behandeling 837
Titel 7A	Reisovereenkomst 841
Titel 7b	Betalingstransactie 844
Afdeling 1	Algemene bepalingen 844
Afdeling 2	Instemming met de betaalopdracht 847

Afdeling 3	Uitvoering van de betalingstransactie 850
Afdeling 4	Slotbepalingen 853
Titel 9	Bewaarneming 853
Titel 10	Arbeidsovereenkomst 855
Afdeling 1	Algemene bepalingen 855
Afdeling 2	Loon 856
Afdeling 3	Vakantie en verlof 861
Afdeling 4	Gelijke behandeling 864
Afdeling 5	Enkele bijzondere bedingen in de arbeidsovereenkomst 865
Afdeling 6	Enkele bijzondere verplichtingen van de werkgever 866
Afdeling 7	Enkele bijzondere verplichtingen van de werknemer 869
Afdeling 8	Rechten van de werknemer bij overgang van een onderneming 870
Afdeling 9	Einde van de arbeidsovereenkomst 871
Afdeling 10	Bijzondere bepalingen voor handelsvertegenwoordigers 879
Afdeling 11	Bijzondere bepalingen ter zake van de uitzendovereenkomst 879
Afdeling 12	Bijzondere bepalingen terzake van de zee-arbeidsovereenkomst 880
Afdeling 12A	De zeevarende in de visserij 890
Titel 12	Aanneming van werk 890
Afdeling 1	Aanneming van werk in het algemeen 890
Afdeling 2	Bijzondere bepalingen voor de bouw van een woning in opdracht van een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf 893
Titel 14	Borgtocht 894
Afdeling 1	Algemene bepalingen 894
Afdeling 2	Borgtocht, aangegaan buiten beroep of bedrijf 894
Afdeling 3	De gevolgen van de borgtocht tussen de hoofdschuldenaar en de borg en tussen borgens en voor de verbintenis aansprakelijke niet-schuldenaren onderling 895
Titel 15	Vaststellingsovereenkomst 896
Titel 17	Verzekering 899
Afdeling 1	Algemene bepalingen 899
Afdeling 2	Schadeverzekering 903
Afdeling 3	Sommenverzekering 906
Titel 18	Lijfrente 910
Boek 7A	Bijzondere overeenkomsten (vervolg) 911
Vijfde titel A	Van koop en verkoop op afbetaling 911
Afdeling 1	Van koop en verkoop op afbetaling in het algemeen 911
Afdeling 2	Van huurkoop 912
Zevende titel	Van huur en verhuur 914
Eerste afdeling	[Vervallen] 914
Tweede afdeling	[Vervallen] 914
Derde afdeling	[Vervallen] 914
Vierde afdeling	[Vervallen] 914
Vijfde afdeling	[Vervallen] 915
Zevende titel A	915
Eerste afdeling	[Vervallen] 915
Tweede afdeling	[Vervallen] 915
Derde afdeling	[Vervallen] 915
Vierde afdeling	[Vervallen] 915
Vijfde afdeling	[Vervallen] 915

Vijfde afdeling A	[Vervallen] 915
Zesde afdeling	[Vervallen] 915
Negende titel	Van maatschap 915
Eerste afdeling	Algemeene bepalingen 915
Tweede afdeling	Van de verbindtenissen der vennoten onderling 916
Derde afdeling	Van de verbindtenissen der vennoten ten aanzien van derden 917
Vierde afdeling	Van de verschillende wijzen waarop de maatschap eindigt 918
Elfde titel	[Vervallen] 918
Eerste afdeling	[Vervallen] 918
Tweede afdeling	[Vervallen] 919
Derde afdeling	[Vervallen] 919
Vierde afdeling	[Vervallen] 919
Dertiende titel	Van bruikleening 919
Eerste afdeling	Algemeene bepalingen 919
Tweede afdeling	Van de verpligtingen van dengenen die iets ter bruikleening ontvangt 919
Derde afdeling	Van de verpligtingen van den uitleener 920
Veertiende titel	Van verbruikleening 920
Eerste afdeling	Algemeene bepalingen 920
Tweede afdeling	Van de verpligtingen des uitleeners 921
Derde afdeling	Van de verpligtingen des leeners 921
Vierde afdeling	Van het ter leen geven op interessen 921
Vijftiende titel	Van gevestigde of altijdurende renten 921
Zestiende titel	Van kans-overeenkomsten 922
Eerste afdeling	[Vervallen] 922
Tweede afdeling	[Vervallen] 922
Derde afdeling	Van spel en weddenschap 922
Zeventiende titel	Van lastgeving 922
Negentiende titel	Van dading 923
Algemene slotbepaling	923
Boek 8	Verkeersmiddelen en vervoer 924
I	<i>Algemene bepalingen 924</i>
Titel 1	Algemene bepalingen 924
Titel 2	Algemene bepalingen betreffende vervoer 926
Afdeling 1	Overeenkomst van goederenvervoer 926
Afdeling 2	Overeenkomst van gecombineerd goederenvervoer 927
Afdeling 3	Overeenkomst tot het doen vervoeren van goederen 929
Afdeling 4	Overeenkomst van personenvervoer 931
Afdeling 5	Overeenkomst tot binnenlands openbaar personenvervoer 933
Afdeling 6	Overeenkomst van gecombineerd vervoer van personen 936
II	<i>Zeerecht 936</i>
Titel 3	Het zeeschip en de zaken aan boord daarvan 936
Afdeling 1	Rederij van het zeeschip 936
Afdeling 2	Rechten op zeeschepen 939
Afdeling 3	Voorrechten op zeeschepen 942
Afdeling 4	Voorrechten op zaken aan boord van zeeschepen 944
Afdeling 5	Slotbepalingen 945
Titel 4	Bemannings van een zeeschip 945
Afdeling 2	Kapitein 945
Titel 5	Exploitatie 946
Afdeling 1	Algemene bepalingen 946

Afdeling 2	Overeenkomst van goederenvervoer over zee 947
Afdeling 3	Overeenkomst van personenvervoer over zee 961
Afdeling 4	Enige bijzondere overeenkomsten 969
Titel 6	Ongevallen 969
Afdeling 1	Aanvaring 969
Afdeling 2	Hulpverlening 970
Afdeling 3	Avarij-grosse 975
Afdeling 4	Gevaarlijke stoffen aan boord van een zeeschip 976
Afdeling 5	Aansprakelijkheid voor schade door verontreiniging door bunkerolie 978
Titel 7	Beperking van aansprakelijkheid voor maritieme vorderingen 981
III	<i>Binnenvaartrecht</i> 984
Titel 8	Het binnenschip en de zaken aan boord daarvan 984
Afdeling 1	Rederij van het binnenschip 984
Afdeling 2	Rechten op binnenschepen 985
Afdeling 3	Huurkoop van teboekstaande binnenschepen 988
Afdeling 4	Voorrechten op binnenschepen 990
Afdeling 5	Voorrechten op zaken aan boord van binnenschepen 992
Afdeling 6	Slotbepalingen 993
Titel 9	Bemanning van een binnenschip 994
Afdeling 2	Schipper 994
Titel 10	Exploitatie 994
Afdeling 1	Algemene bepaling 994
Afdeling 2	Overeenkomst van goederenvervoer over binnenwateren 994
Afdeling 3	Overeenkomst van personenvervoer over binnenwateren 1009
Afdeling 4	Enige bijzondere overeenkomsten 1011
Titel 11	Ongevallen 1013
Afdeling 1	Aanvaring 1013
Afdeling 2	Hulpverlening 1014
Afdeling 3	Avarij-grosse 1014
Afdeling 4	Gevaarlijke stoffen aan boord van een binnenschip 1014
Titel 12	Beperking van aansprakelijkheid van eigenaren van binnenschepen 1017
IV	<i>Wegvervoersrecht</i> 1019
Titel 13	Wegvervoer 1019
Afdeling 1	Algemene bepalingen 1019
Afdeling 2	Overeenkomst van goederenvervoer over de weg 1019
Afdeling 3	Overeenkomst van personenvervoer over de weg 1028
Afdeling 4	Verhuisovereenkomst 1032
Titel 14	Ongevallen 1037
Afdeling 1	Gevaarlijke stoffen aan boord van een voertuig 1037
V	<i>Luchtrecht</i> 1040
Titel 15	Het luchtvaartuig 1040
Afdeling 1	Rechten op luchtvaartuigen 1040
Afdeling 2	Voorrechten op luchtvaartuigen 1042
Afdeling 3	Slotbepaling 1042
Titel 16	Exploitatie 1043
Afdeling 1	Algemene bepalingen 1043
Afdeling 2	Overeenkomst van goederenvervoer door de lucht 1044
Afdeling 3	Overeenkomst van personenvervoer door de lucht 1049
Afdeling 4	Opvolgend vervoer 1053
VI	<i>Vervoer langs spoorstaven</i> 1053
Titel 18	Overeenkomst van goederenvervoer over spoorwegen 1053

Afdeling 1	Algemene bepalingen 1053
Afdeling 2	Sluiting en uitvoering van de vervoerovereenkomst 1054
Afdeling 3	Aansprakelijkheid 1059
Afdeling 4	Uitoefening van rechten 1062
Afdeling 5	Onderlinge betrekkingen tussen de vervoerders 1064
Titel 19	Ongevallen 1065
Afdeling 1	Aansprakelijkheid voor spoorvoertuigen en spoorweginfrastructuur 1065
Afdeling 2	Gevaarlijke stoffen aan boord van een spoorrijtuig 1065
VII	<i>Slotbepalingen</i> 1068
Titel 20	Verjaring en verval 1068
Afdeling 1	Algemene bepalingen 1068
Afdeling 2	Goederenvervoer 1068
Afdeling 3	Bijzondere exploitatie-overeenkomsten 1071
Afdeling 4	Overeenkomst tot het doen vervoeren van goederen 1071
Afdeling 5	Vervoer van personen 1072
Afdeling 7	Rederij 1073
Afdeling 8	Rechtsvorderingen jegens kapitein of schipper 1073
Afdeling 9	Aanvaring 1073
Afdeling 10	Hulpverlening 1074
Afdeling 11	Avarij-grosse 1075
Afdeling 12	Gevaarlijke stoffen aan boord van een zeeschip, een binnenschip, een voertuig en een spoorvoertuig 1075
Afdeling 13	Luchtrecht 1075
Algemene Slotbepaling	1076
Boek 10	Internationaal privaatrecht 1077
Titel 1	Algemene bepalingen 1077
Titel 2	De naam 1079
Titel 3	Het huwelijk 1081
Afdeling 1	Voltrekking en erkenning van de geldigheid van huwelijken 1081
Afdeling 2	Rechtsbetrekkingen tussen de echtgenoten 1082
Afdeling 3	Het huwelijksvermogensregime 1083
Afdeling 4	Ontbinding van het huwelijk en scheiding van tafel en bed 1084
Titel 4	Het geregistreerd partnerschap 1085
Afdeling 1	Het aangaan van een geregistreerd partnerschap in Nederland 1085
Afdeling 2	De erkenning van een buiten Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap 1085
Afdeling 3	Rechtsbetrekkingen tussen de geregistreerde partners 1086
Afdeling 4	Het partnerschapsvermogensregime 1086
Afdeling 5	Beëindiging in Nederland van een geregistreerd partnerschap 1088
Afdeling 6	Erkenning van een buiten Nederland tot stand gekomen beëindiging van een geregistreerd partnerschap 1088
Afdeling 7	Levensonderhoud 1088
Afdeling 8	Overgangsrecht 1089
Titel 5	Afstamming 1089
Afdeling 1	Familierechtelijke betrekkingen door geboorte 1089
Afdeling 2	Familierechtelijke betrekkingen door erkenning of gerechtelijke vaststelling van het vaderschap 1090
Afdeling 3	Familierechtelijke betrekkingen door wettiging 1091
Afdeling 4	De inhoud van familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming 1091

- Afdeling 5   Erkenning van buitenslands tot stand gekomen rechterlijke beslissingen en rechtsfeiten *1091*
- Afdeling 6   Overgangsrecht *1092*
- Titel 6   Adoptie *1092*
- Afdeling 1   Algemene bepalingen *1092*
- Afdeling 2   De in Nederland uit te spreken adoptie *1092*
- Afdeling 3   Erkenning van een buitenlandse adoptie *1092*
- Afdeling 4   Overgangsrecht *1094*
- Titel 7   Overige onderwerpen van familierecht *1094*
- Afdeling 1   Ouderlijke verantwoordelijkheid en bescherming van kinderen *1094*
- Afdeling 2   Internationale ontvoering van kinderen *1094*
- Afdeling 3   (gereserveerd) *1094*
- Afdeling 4   Levensonderhoud *1094*
- Titel 8   Corporaties *1094*
- Titel 9   Vertegenwoordiging *1096*
- Titel 10   Goederenrecht *1096*
- Afdeling 1   Algemene bepalingen *1096*
- Afdeling 2   Het goederenrechtelijke regime met betrekking tot zaken *1096*
- Afdeling 3   Het goederenrechtelijke regime met betrekking tot vorderingsrechten *1097*
- Afdeling 4   Het goederenrechtelijke regime met betrekking tot aandelen *1098*
- Afdeling 5   Het goederenrechtelijke regime met betrekking tot giraal overdraagbare effecten *1099*
- Titel 11   Trustrecht *1099*
- Titel 12   Erfrecht *1099*
- Titel 13   Verbintenissen uit overeenkomst *1100*
- Titel 14   Verbintenissen uit andere bron dan overeenkomst *1101*
- Titel 15   Enkele bepalingen met betrekking tot het zeerecht, het binnenvaartrecht en het luchtrecht *1101*

- 16   Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst *1103***

- 17   Wet op verbindend en onverbindend verklaren van de CAO *1107***

- 18   Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 *1111***
  - Eerste titel   Algemene Bepalingen *1111*
  - Tweede titel   Van het aangaan en het beëindigen der arbeidsverhouding en daarmee verband houdende onderwerpen *1112*
  - Derde titel   Van de lonen en andere arbeidsvoorwaarden *1113*
  - Vierde titel   Strafbepalingen *1113*
  - Vijfde titel   Slotbepalingen *1113*

- 19   Wet arbeid en zorg *1115***
  - Hoofdstuk 1   Algemene bepalingen *1115*
  - Hoofdstuk 3   Zwangerschap, bevalling, adoptie en pleegzorg *1116*
  - Afdeling 1   Het recht op verlof in verband met zwangerschap, bevalling, adoptie en pleegzorg *1116*
  - Afdeling 2   Uitkering in verband met zwangerschap, bevalling, adoptie en pleegzorg *1117*
  - Hoofdstuk 4   Calamiteiten- en ander kort verzuimverlof *1126*
  - Hoofdstuk 5   Kort- en langdurend zorgverlof *1127*
  - Afdeling 1   Kortdurend zorgverlof *1127*

-
Afdeling 2	Langdurend zorgverlof 1129
Afdeling 3	Nadere voorschriften 1130
Hoofdstuk 6	Ouderschapsverlof 1130
Hoofdstuk 7	Levensloopregeling 1132
Hoofdstuk 8	Slotbepalingen 1133
- 20 Arboret 1135**
Hoofdstuk 1	Definities en toepassingsgebied 1135
Hoofdstuk 2	Arbeidsomstandighedenbeleid 1136
Hoofdstuk 3	Samenwerking, overleg, bijzondere rechten van de ondernemingsraad, de personeelsvertegenwoordiging en de belanghebbende werknemers en de regeling van de deskundige bijstand 1139
Hoofdstuk 4	Bijzondere verplichtingen 1143
Hoofdstuk 5	Toezicht en ambtelijke bevelen 1146
Hoofdstuk 6	Vrijstellingen, ontheffingen en beroep 1148
Hoofdstuk 7	Sancties 1149
Hoofdstuk 8	Overgangs- en slotbepalingen 1151
- 21 Wet op het consumentenkrediet 1153**
Hoofdstuk I	Algemene bepalingen 1153
Afdeling 1	Definities 1153
Afdeling 2	Beperking van de reikwijdte van de wet 1154
Afdeling 3	Gemeentelijke kredietbanken 1154
Hoofdstuk II	[Vervallen] 1155
Afdeling 1	[Vervallen] 1155
Afdeling 2	[Vervallen] 1155
Afdeling 3	[Vervallen] 1155
Hoofdstuk III	[Vervallen] 1155
Hoofdstuk IV	De krediettransactie 1155
Afdeling 1	Het aangaan van een krediettransactie 1155
Afdeling 2	Nietigheden 1155
Afdeling 3	Kredietvergoeding en betalingen 1156
Afdeling 4	Pandrecht en eigendomsvoorbehoud 1157
Afdeling 5	Overige bepalingen 1158
Hoofdstuk V	Schuldbemiddeling 1158
Hoofdstuk VI	[Vervallen] 1159
Hoofdstuk VII	[Vervallen] 1159
Hoofdstuk VIII	[Vervallen] 1159
Hoofdstuk IX	[Vervallen] 1159
Hoofdstuk X	[Vervallen] 1159
- 22 Besluit vergoeding voor buitengerechtelijke incassokosten 1161**
- 23 Wetboek van Koophandel 1163**
Algemeene bepaling	1163
<i>Eerste Boek</i>	<i>Van den koophandel in het algemeen 1163</i>
Eerste titel	Van kooplieden en van daden van koophandel 1163
Tweede titel	[Vervallen] 1163
Derde titel	Van de vennootschap onder ene firma en van die bij wijze van geldschieting of 'en commandite' genaamd 1163
Vierde titel	Van beurzen van koophandel en tussenpersonen 1164
Vijfde titel	[Vervallen] 1166
Zesde titel	Van wisselbrieven en orderbriefjes 1166

Zevende titel	Van chèques, en van promessen en quitantiën aan toonder 1179
Achtste titel	[Vervallen] 1189
Negende titel	[Vervallen] 1189
Tiende titel	[Vervallen] 1189
<i>Tweede Boek</i>	<i>Van de regten en verpligtingen uit scheepvaart voortspruitende</i> 1190
Algemeene Bepaling	1190
Eerste titel	Van zeeschepen 1190
Tweede titel	1191
Derde titel	Van den kapitein 1191
Vierde titel	Van de schepelingen 1194
Vijfde titel	[Vervallen] 1195
Vijfde titel A	[Vervallen] 1196
Vijfde titel B	[Vervallen] 1196
Zesde titel	[Vervallen] 1197
Zevende titel	[Vervallen] 1197
Achtste titel	[Vervallen] 1197
Negende titel	[Vervallen] 1197
Tiende titel	[Vervallen] 1198
Elfde titel	[Vervallen] 1198
Elfde titel A	[Vervallen] 1198
Twaalfde titel	[Vervallen] 1198
Dertiende titel	Van de binnenvaart 1198
Algemene slotbepaling	1200
24	Wet controle op rechtspersonen 1201
Paragraaf 1	Algemene bepalingen 1201
Paragraaf 2	Bronnen van de registratie 1202
Paragraaf 3	De inhoud van de registratie 1202
Paragraaf 4	Het verstrekken van gegevens uit de registratie 1202
Paragraaf 5	Het verwijderen van gegevens uit de registratie 1203
Paragraaf 6	Wijzigingen in andere regelingen 1204
Paragraaf 7	Slotbepalingen 1204
25	Handelsregisterwet 2007 1205
Hoofdstuk 1	Begripsbepalingen 1205
Hoofdstuk 2	Het handelsregister 1205
§ 2.1	Instellen handelsregister 1205
§ 2.2	Inhoud handelsregister 1206
Hoofdstuk 3	De inschrijving in het handelsregister 1208
Hoofdstuk 4	De verstrekking en het gebruik van gegevens 1209
§ 4.1	De verstrekking van gegevens, algemeen 1209
§ 4.2	Publicatie inschrijvingen 1209
§ 4.3	Derdenwerking 1210
§ 4.4	Verplichte vermelding nummer 1210
Hoofdstuk 5	Verstrekking van gegevens aan bestuursorganen en gebruik van gegevens door bestuursorganen 1211
§ 5.1	Verstrekking aan bestuursorganen 1211
§ 5.2	Gebruik door bestuursorganen 1211
§ 5.3	Eenmalige gegevensverstrekking 1211
Hoofdstuk 6	Wijziging van de in het handelsregister opgenomen gegevens 1212
Hoofdstuk 7	Kwaliteitscontrole van het handelsregister 1212
Hoofdstuk 8	Toezicht en handhaving 1213
§ 8.1	[Vervallen] 1213

-
- § 8.2 Handhaving 1213
  - § 8.3 Klachtenbehandeling 1213
  - Hoofdstuk 9 Financiën 1213
  - Hoofdstuk 10 Overige bepalingen 1214
  - Hoofdstuk 11 Wijziging andere wetten 1214
  - Hoofdstuk 12 Overgangs- en slotbepalingen 1215

  - 26 Handelsregisterbesluit 2008 1217**
    - Hoofdstuk 1 Begripsbepalingen 1217
    - Hoofdstuk 2 Opgave ter inschrijving 1218
    - Hoofdstuk 3 In te schrijven rechtspersonen 1219
    - Hoofdstuk 4 Op te nemen gegevens 1219
    - Hoofdstuk 5 Gegevens uit andere basisregisters afkomstig 1226
    - Hoofdstuk 6 Wijzigen van opgenomen gegevens 1226
    - Hoofdstuk 7 Uitzondering derdenwerking 1227
    - Hoofdstuk 8 Verstrekking van gegevens 1227
    - Hoofdstuk 9 Slotartikelen 1228

  - 27 Wet op de ondernemingsraden 1229**
    - Hoofdstuk I Algemene bepalingen 1229
    - Hoofdstuk II De instelling van ondernemingsraden 1229
    - Hoofdstuk III Samenstelling en werkwijze van de ondernemingsraden 1231
    - Hoofdstuk IV Het overleg met de ondernemingsraad 1235
    - Hoofdstuk IVA Bijzondere bevoegdheden van de ondernemingsraad 1237
    - Hoofdstuk IVB Het verstrekken van gegevens aan de ondernemingsraad 1240
    - Hoofdstuk IVC Verdere bevoegdheden van de ondernemingsraad 1242
    - Hoofdstuk V De centrale ondernemingsraden en de groepsondernemingsraden 1242

    - Hoofdstuk VA De medezeggenschap in kleine ondernemingen 1243
    - Hoofdstuk VI De algemene geschillenregeling 1245
    - Hoofdstuk VII De bedrijfscommissies 1245
    - Hoofdstuk VIIA Bijzondere taak Sociaal-Economische Raad 1246
    - Hoofdstuk VII B Bijzondere bepalingen voor ondernemingsraden bij de overheid 1246

    - Hoofdstuk VIII Overgangs- en slotbepalingen 1247

  - 28 Wet op het financieel toezicht (uittreksel) 1249**
    - 1 *Algemeen deel* 1249
    - Hoofdstuk 1.1 Inleidende bepalingen 1249
      - Afdeling 1.1.1 Definities 1249
      - Afdeling 1.1.2 Reikwijdte met betrekking tot financiële ondernemingen 1264
      - Afdeling 1.1.3 Reikwijdte met betrekking tot financiële diensten 1269
      - Afdeling 1.1.4 Aantastbaarheid van rechtshandelingen 1272
    - Hoofdstuk 1.2 Toezichthouders 1272
      - Afdeling 1.2.1 Algemene bepalingen 1272
      - Afdeling 1.2.2 Informatievoorziening, sturing en toezicht 1275
    - Hoofdstuk 1.3 Samenwerking toezichthouders 1276
      - Afdeling 1.3.1 Samenwerking toezichthouders nationaal 1276
      - Afdeling 1.3.2 Samenwerking met andere lidstaten algemeen 1278
      - Afdeling 1.3.3 Samenwerking met toezichthoudende instanties van staten die geen lidstaat zijn 1288
      - Afdeling 1.3.4 Samenwerking en uitwisseling van gegevens en inlichtingen met Europese instanties 1289

Hoofdstuk 1.4	Toezicht en handhaving 1289
Afdeling 1.4.1	Toezicht op de naleving 1289
Afdeling 1.4.2	Handhaving 1290
Hoofdstuk 1.5	Geheimhoudingsplicht, uitzonderingen dienaangaande en publicatiemogelijkheden 1293
Afdeling 1.5.1	Geheimhoudingsplicht en uitzonderingen dienaangaande 1293
Afdeling 1.5.2	Publicatiemogelijkheden van de toezichhouders 1296
Hoofdstuk 1.6	Procedures 1298
Afdeling 1.6.1	Vergunningen 1298
Afdeling 1.6.1a	Verklaringen van geen bezwaar als bedoeld in artikel 3:95 en 3:96 1301
Afdeling 1.6.2	Registratie 1301
Afdeling 1.6.3	[Vervallen] 1303
Hoofdstuk 1.7	Overeenkomstige toepassing bevoegdheden aanpassing en terugvordering bonussen bij financiële ondernemingen 1303
Hoofdstuk 1.8	Beloningen van dagelijks beleidsbepalers bij steunmaatregelen 1303
5	<i>Deel Gedragtoezicht financiële markten 1304</i>
Hoofdstuk 5.1	Regels voor het aanbieden van effecten 1304
Afdeling 5.1.1	Inleidende bepaling 1304
Afdeling 5.1.2	Verbod en uitzonderingen 1305
Afdeling 5.1.3	Aanbieden van effecten aan het publiek en het toelaten van effecten op een gereglementeerde markt 1307
Hoofdstuk 5.1a	Regels voor informatievoorziening door uitgevende instellingen 1315
Afdeling 5.1a.1	Informatieverplichtingen voor uitgevende instellingen waarvan effecten zijn toegelaten tot de handel op een gereglementeerde markt en waarvan Nederland lidstaat van herkomst is 1315
Afdeling 5.1a.2	Regels voor uitgevende instellingen met Nederland als lidstaat van herkomst 1319
Afdeling 5.1a.3	Algemeenverkrijgbaarstelling informatie bij andere lidstaat van herkomst 1323
Afdeling 5.1a.4	Toezicht op de naleving, vrijstellingen, ontheffingen en nadere regels 1323
Hoofdstuk 5.2	Regels voor toegang tot de Nederlandse financiële markten voor marktexploitanten en voor het exploiteren of beheren van een gereglementeerde markt 1324
Afdeling 5.2.1	Toegang tot de Nederlandse financiële markten voor marktexploitanten 1324
Afdeling 5.2.2	Het exploiteren of beheren van een gereglementeerde markt 1325
Hoofdstuk 5.3	Regels voor het melden van stemmen, kapitaal, zeggenschap en kapitaalbelang in uitgevende instellingen 1330
Afdeling 5.3.1	Inleidende bepaling 1330
Afdeling 5.3.2	Meldingen door uitgevende instellingen betreffende het kapitaal en de stemmen 1330
Afdeling 5.3.3	Meldingen door aandeelhouders en andere stemgerechtigden betreffende wijzigingen in zeggenschap en kapitaalbelang 1331
Afdeling 5.3.4	Bijzondere bepalingen en uitzonderingen op de meldingsplicht betreffende wijzigingen in zeggenschap en kapitaalbelang 1333
Afdeling 5.3.5	Meldingen door bestuurders en commissarissen betreffende zeggenschap en kapitaalbelang 1335
Afdeling 5.3.6	Registratie van meldingen 1336
Afdeling 5.3.7	Overige regels 1336

Hoofdstuk 5.4	Regels ter voorkoming van marktmisbruik en voor het optreden op markten in financiële instrumenten 1337
Afdeling 5.4.1	Inleidende bepaling 1337
Afdeling 5.4.2	Regels ter voorkoming van marktmisbruik 1338
Afdeling 5.4.3	Optreden op markten in financiële instrumenten 1344
Hoofdstuk 5.5	Openbaar bod op effecten 1344
Afdeling 5.5.1	Regels omtrent verplichte biedingen 1344
Afdeling 5.5.2	Uitbrengen van een openbaar bod en de bevoegdheid tot goedkeuren van een biedingsbericht 1346
Afdeling 5.5.3	Voorschriften indien de Autoriteit Financiële Markten bevoegd is het biedingsbericht goed te keuren 1347
Afdeling 5.5.4	Aanvullende voorschriften, vrijstelling en ontheffing 1348
Hoofdstuk 5.6	Regels over het toepassen van een gedragscode door institutionele beleggers 1349
Hoofdstuk 5.7	Regels voor de toegang tot betalingssystemen 1349
Hoofdstuk 5.8	Toezicht op ratingbureaus 1350
29	Faillissementswet 1351
Titel I	Van faillissement 1351
Eerste afdeling	Van de faillietverklaring 1351
Tweede afdeling	Van de gevolgen der faillietverklaring 1357
Derde afdeling	Van het bestuur over de failliete boedel 1367
Vierde afdeling	Van de voorzieningen na de faillietverklaring en van het beheer des curators 1370
Vijfde afdeling	Van de verificatie der schuldvorderingen 1373
Vijfde afdeling A	Vereenvoudigde afwikkeling van faillissement 1377
Zesde afdeling	Van het akkoord 1378
Zevende afdeling	Van de vereffening des boedels 1382
Achtste afdeling	Van de rechtstoestand des schuldenaars na afloop van de vereffening 1386
Negende afdeling	[Vervallen] 1387
Tiende afdeling	Bepalingen van internationaal recht 1387
Elfde afdeling	Van rehabilitatie 1387
Afdeling 11A	Van het definitieve karakter van de afwikkeling van betalingen en effectentransacties in betalings- en afwikkelingssystemen 1388
Afdeling 11AA	Van het faillissement van een bank 1390
Afdeling 11B	Van het faillissement van een verzekeraar 1398
Titel II	Van surseance van betaling 1407
Eerste afdeling	Van de verlening van surseance van betaling en haar gevolgen 1407
Tweede afdeling	Van het akkoord 1417
Tweede afdeling A	Bijzondere bepalingen 1421
Tweede afdeling B	Van de verlening van surseance van betaling aan een beleggingsonderneming en een financiële instelling die een verklaring van ondertoezichtstelling heeft of een andere instelling 1422
Derde afdeling	Slotbepalingen 1422
Titel III	Schuldsaneringsregeling natuurlijke personen 1423
Eerste afdeling	Het uitspreken van de toepassing van de schuldsaneringsregeling 1423
Tweede afdeling	De gevolgen van de toepassing van de schuldsaneringsregeling 1427
Derde afdeling	Het bestuur over de boedel 1431
Vierde afdeling	De voorzieningen na de uitspraak tot de toepassing van de schuldsaneringsregeling en de taak van de bewindvoerder 1432

- Vijfde afdeling Verificatie van vorderingen 1433
- Zesde afdeling Het akkoord 1434
- Zevende afdeling De vereffening van de boedel 1436
- Achtste afdeling Termijn en beëindiging van de toepassing van de schuldsaneringsregeling 1436
- Negende afdeling Bijzondere bepalingen 1439
- Tiende afdeling Slotbepalingen 1440
- Algemene slotbepaling 1440

- 30 Handelsnaamwet 1441**

- 31 Auteurswet 1912 1445**
  - Hoofdstuk I Algemeene bepalingen 1445
  - Hoofdstuk II De uitoefening en de handhaving van het auteursrecht en bepalingen van strafrecht 1454
  - Hoofdstuk III De duur van het auteursrecht 1459
  - Hoofdstuk IV Bijzondere bepalingen betreffende het volgrecht 1460
  - Hoofdstuk V Bijzondere bepalingen betreffende filmwerken 1461
  - Hoofdstuk VI Bijzondere bepalingen betreffende computerprogramma's 1462
  - Hoofdstuk VII Bescherming van na het verstrijken van de beschermingsduur openbaar gemaakte werken 1463
  - Hoofdstuk VIII Overgangs- en slotbepalingen 1463

- 32 Rijksoctrooiwet 1995 1467**
  - Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen 1467
  - Hoofdstuk 2 Behandeling van octrooiaanvragen 1471
  - Hoofdstuk 3 Bepalingen betreffende Europese octrooiën 1484
  - Hoofdstuk 4 Rechtsgevolgen van het octrooi 1485
  - Hoofdstuk 5 Vernietiging en opeising 1494
  - Hoofdstuk 6 Octrooirechtelijke geschillen 1496
  - Hoofdstuk 7 Aanvullende beschermingscertificaten 1497
  - Hoofdstuk 8 Bijzondere bepalingen voor Curaçao en Sint Maarten 1498
  - Hoofdstuk 9 Overgangs- en slotbepalingen 1498

- 33 Benelux-Verdrag inzake de intellectuele eigendom 1501**
  - Titel I Algemene en institutionele bepalingen 1501
  - Titel II Merken 1504
    - Hoofdstuk 1 Individuele merken 1504
    - Hoofdstuk 2 Depot, inschrijving en vernieuwing 1505
    - Hoofdstuk 3 Toetsing op absolute gronden 1506
    - Hoofdstuk 4 Oppositie 1507
    - Hoofdstuk 5 Rechten van de houder 1508
    - Hoofdstuk 6 Doorhaling, verval en nietigheid 1510
    - Hoofdstuk 7 Overgang, licentie en andere rechten 1512
    - Hoofdstuk 8 Collectieve merken 1512
    - Hoofdstuk 9 Bepalingen inzake gemeenschapsmerken 1514
  - Titel III Tekeningen of modellen 1514
    - Hoofdstuk 1 Tekeningen of modellen 1514
    - Hoofdstuk 2 Depot, inschrijving en vernieuwing 1516
    - Hoofdstuk 3 Rechten van de houder 1517
    - Hoofdstuk 4 Doorhaling, verval en nietigheid 1519
    - Hoofdstuk 5 Overgang, licentie en andere rechten 1520
    - Hoofdstuk 6 Samenloop met het auteursrecht 1521

Titel IV	Overige bepalingen 1521
Hoofdstuk 1	[Vervallen] 1521
Hoofdstuk 2	Overige taken van het bureau 1521
Hoofdstuk 3	Rechterlijke bevoegdheid 1522
Hoofdstuk 4	Overige bepalingen 1522
Titel V	Overgangsbepalingen 1522
Titel VI	Slotbepalingen 1523
Bijlage (bij Benelux-Verdrag inzake de intellectuele eigendom)	1523
34	Wegenverkeerswet 1994 (uittreksel) 1527
Hoofdstuk XII	Civiele aansprakelijkheid 1527
35	Mededingingswet 1529
Hoofdstuk 1	Begripsbepalingen 1529
Hoofdstuk 2	De Autoriteit Consument en Markt 1529
Hoofdstuk 3	Mededingingsafspraken 1530
Hoofdstuk 4	Economische machtsposities 1533
Hoofdstuk 4a	Financiële transparantie binnen bepaalde ondernemingen 1533
Hoofdstuk 4b	Overheden en overheidsbedrijven 1535
Hoofdstuk 5	Concentraties 1536
Hoofdstuk 5a	Toezeggingsbesluit 1541
Hoofdstuk 6	Toezicht en onderzoek 1542
Hoofdstuk 7	Overtredingen verbod van mededingingsafspraken en verbod van misbruik van een economische machtspositie 1544
Hoofdstuk 8	Overige overtredingen 1546
Hoofdstuk 9	Voorlopige last onder dwangsom 1549
Hoofdstuk 10	Toepassing van de EG-mededingingsregels 1549
Hoofdstuk 11	Gebruik van gegevens 1551
Hoofdstuk 12	Rechtsbescherming 1551
Hoofdstuk 12a	Bijdragen 1551
Hoofdstuk 13	Wijzigingen in andere wetten 1552
Hoofdstuk 14	Overgangsbepalingen 1552
Hoofdstuk 15	Slotbepalingen 1552
Internationaal recht	
36	EU-Verdrag 1553
Titel I	Gemeenschappelijke bepalingen 1554
Titel II	Bepalingen inzake de democratische beginselen 1556
Titel III	Bepalingen betreffende de instellingen 1557
Titel IV	Bepalingen inzake de nauwere samenwerking 1560
Titel V	Algemene bepalingen inzake het extern optreden van de Unie en specifieke bepalingen betreffende het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid 1560
Hoofdstuk 1	Algemene bepalingen betreffende het extern optreden van de Unie 1560
Hoofdstuk 2	Specifieke bepalingen betreffende het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid 1561
Afdeling 1	Gemeenschappelijke bepalingen 1561
Afdeling 2	Bepalingen inzake het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid 1566
Titel VI	Slotbepalingen 1568

37	Verdrag betreffende de werking van de EU 1571	
	<i>Eerste deel</i>	De beginselen 1571
	Titel I	Categorieën en gebieden van bevoegdheden van de Unie 1571
	Titel II	Algemeen toepasselijke bepalingen 1573
	<i>Tweede deel</i>	Non-discriminatie en burgerschap van de Unie 1574
	<i>Derde deel</i>	Het beleid en intern optreden van de Unie 1576
	Titel I	De interne markt 1576
	Titel II	Het vrije verkeer van goederen 1576
	Hoofdstuk 1	De douane-unie 1576
	Hoofdstuk 2	De douanesamenwerking 1577
	Hoofdstuk 3	Verbod op kwantitatieve beperkingen tussen de lidstaten 1577
	Titel III	Landbouw en visserij 1577
	Titel IV	Het vrije verkeer van goederen, diensten en kapitaal 1579
	Hoofdstuk 1	De werknemers 1579
	Hoofdstuk 2	Het recht van vestiging 1580
	Hoofdstuk 3	De diensten 1581
	Hoofdstuk 4	Kapitaal en betalingsverkeer 1582
	Titel V	De ruimte van vrijheid, veiligheid en recht 1583
	Hoofdstuk 1	Algemene bepalingen 1583
	Hoofdstuk 2	Beleid inzake grenscontroles, asiel en immigratie 1584
	Hoofdstuk 3	Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken 1586
	Hoofdstuk 4	Justitiële samenwerking in strafzaken 1586
	Hoofdstuk 5	Politie samenwerking 1588
	Titel VI	Vervoer 1589
	Titel VII	Gemeenschappelijke regels betreffende de mededinging, de belastingen en de onderlinge aanpassing van de wetgevingen 1591
	Hoofdstuk 1	Regels betreffende de mededinging 1591
	Eerste afdeling	Regels voor de ondernemingen 1591
	Tweede afdeling	Steu maatregelen van de staten 1592
	Hoofdstuk 2	Bepalingen betreffende belastingen 1593
	Hoofdstuk 3	De aanpassing van de wetgevingen 1594
	Titel VIII	Economisch en monetair beleid 1595
	Hoofdstuk 1	Economisch beleid 1595
	Hoofdstuk 2	Monetair beleid 1598
	Hoofdstuk 3	Institutionele bepalingen 1600
	Hoofdstuk 4	Specifieke bepalingen voor de lidstaten die de euro als munt hebben 1600
	Hoofdstuk 5	Overgangsbepalingen 1601
	Titel IX	Werkgelegenheid 1603
	Titel X	Sociale politiek 1604
	Titel XI	Het Europees Sociaal Fonds 1607
	Titel XII	Onderwijs, beroepsopleiding, jeugd en sport 1607
	Titel XIII	Cultuur 1608
	Titel XIV	Volksgezondheid 1609
	Titel XV	Consumentenbescherming 1609
	Titel XVI	Transeuropese netwerken 1610
	Titel XVII	Industrie 1610
	Titel XVIII	Economische, sociale en territoriale samenhang 1611
	Titel XIX	Onderzoek en technologische ontwikkeling en ruimte 1612
	Titel XX	Milieu 1614
	Titel XXI	Energie 1615
	Titel XXII	Toerisme 1615
	Titel XXIII	Civiele bescherming 1615

Titel XXIV	Administratieve samenwerking 1616
<i>Vierde deel</i>	De associatie van de landen en gebieden overzee 1616
<i>Vijfde deel</i>	Extern optreden van de Unie 1617
Titel I	Algemene bepalingen inzake het extern optreden van de Unie 1617
Titel II	De gemeenschappelijke handelspolitiek 1617
Titel III	Samenwerking met derde landen en humanitaire hulp 1618
Hoofdstuk 1	Ontwikkelingssamenwerking 1618
Hoofdstuk 2	Economische, financiële en technische samenwerking met derde landen 1619
Hoofdstuk 3	Humanitaire hulp 1619
Titel IV	Beperkende maatregelen 1620
Titel V	Internationale overeenkomsten 1620
Titel VI	Betrekkingen van de Unie met internationale organisaties, met derde landen en delegaties van de Unie 1622
Titel VII	Solidariteitsclausule 1622
<i>Zesde deel</i>	Institutionele en financiële bepalingen 1623
Titel I	Institutionele bepalingen 1623
Hoofdstuk 1	De instellingen 1623
Eerste afdeling	Het Europees Parlement 1623
Tweede afdeling	De Europese Raad 1625
Derde afdeling	De Raad 1625
Vierde afdeling	De Commissie 1626
Vijfde afdeling	Het Hof van Justitie van de Europese Unie 1627
Zesde afdeling	De Europese Centrale Bank 1632
Zevende afdeling	De Rekenkamer 1633
Hoofdstuk 2	Rechtshandelingen van de Unie, vaststellingsprocedures en overige bepalingen 1634
Eerste afdeling	Rechtshandelingen van de Unie 1643
Tweede afdeling	Vaststellingsprocedures en overige bepalingen 1635
Hoofdstuk 3	De adviesorganen van de Europese Unie 1637
Eerste afdeling	Het Economisch en Sociaal Comité 1638
Tweede afdeling	Het Comité van de Regio's 1638
Hoofdstuk 4	De Europese Investeringsbank 1639
Titel II	Financiële bepalingen 1639
Hoofdstuk 1	De eigen middelen van de Unie 1640
Hoofdstuk 2	Meerjarig financieel kader 1640
Hoofdstuk 3	De jaarlijkse begroting van de Unie 1641
Hoofdstuk 4	Uitvoering van de begroting en kwijtingverlening 1642
Hoofdstuk 5	Gemeenschappelijke bepalingen 1643
Hoofdstuk 6	Fraudebestrijding 1644
Titel III	Nauwere samenwerking 1644
<i>Zevende deel</i>	Algemene en slotbepalingen 1646
38	Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I) 1651
Hoofdstuk I	Werkingsfeer 1655
Hoofdstuk II	Eenvormige regels 1656
Hoofdstuk III	Overige bepalingen 1661
Hoofdstuk IV	Slotbepalingen 1662

- 39 Verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 betreffende het recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen (Rome II) 1663**
- Hoofdstuk I Toepassingsgebied 1666
  - Hoofdstuk II Onrechtmatige daad 1667
  - Hoofdstuk III Onrechtvaardigde verrijking, zaakwaarneming en pre-contractuele aansprakelijkheid 1668
  - Hoofdstuk IV Rechtskeuze door de partijen 1669
  - Hoofdstuk V Gemeenschappelijke regels 1670
  - Hoofdstuk VI Overige bepalingen 1671
  - Hoofdstuk VII Slotbepalingen 1671
  - Bijlage (bij Verordening Rome II) 1673
- 40 Verordening nr. 44/2001 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (EEX-Verordening Brussel I) 1675**
- Hoofdstuk I Toepassingsgebied 1677
  - Hoofdstuk II Bevoegdheid 1678
  - Afdeling 1 Algemene bepalingen 1678
  - Afdeling 2 Bijzondere bevoegdheid 1678
  - Afdeling 3 Bevoegdheid in verzekeringszaken 1679
  - Afdeling 4 Bevoegdheid voor door consumenten gesloten overeenkomsten 1680
  - Afdeling 5 Bevoegdheid voor individuele verbintenissen uit arbeidsovereenkomst 1681
  - Afdeling 6 Exclusieve bevoegdheid 1681
  - Afdeling 7 Door partijen aangewezen bevoegd gerecht 1682
  - Afdeling 8 Toetsing van de bevoegdheid en de ontvankelijkheid 1682
  - Afdeling 9 Aanhangigheid en samenhang 1683
  - Afdeling 10 Voorlopige maatregelen en maatregelen tot bewaring van recht 1683
  - Hoofdstuk III Erkenning en tenuitvoerlegging 1684
  - Afdeling 1 Erkenning 1684
  - Afdeling 2 Tenuitvoerlegging 1684
  - Afdeling 3 Gemeenschappelijke bepalingen 1686
  - Hoofdstuk IV Authentieke akten en gerechtelijke schikkingen 1686
  - Hoofdstuk V Algemene bepalingen 1687
  - Hoofdstuk VI Overgangsbepalingen 1688
  - Hoofdstuk VII Verhouding tot andere besluiten 1688
  - Hoofdstuk VIII Slotbepalingen 1693
  - Bijlage I (bij EEX-Verordening Brussel I) 1694
  - Bijlage II (bij EEX-Verordening Brussel I) 1695
  - Bijlage III (bij EEX-Verordening Brussel I) 1696
  - Bijlage IV (bij EEX-Verordening Brussel I) 1696
  - Bijlage V (bij EEX-Verordening Brussel I) 1698
  - Bijlage VI (bij EEX-Verordening Brussel I) 1699
- 41 Weens Koopverdrag 1701**
- Deel I Toepassingsgebied en algemene bepalingen 1701
  - Hoofdstuk I Toepassingsgebied 1701
  - Hoofdstuk II Algemene bepalingen 1702
  - Deel II Totstandkoming van de overeenkomst 1703
  - Deel III Koop van roerende zaken 1704

Hoofdstuk I	Algemene bepalingen 1704
Hoofdstuk II	Verplichtingen van de verkoper 1705
Afdeling I	Aflevering van de roerende zaken en afgifte van documenten 1705
Afdeling II	Het beantwoorden van de zaken aan de overeenkomst en rechten van derden 1705
Afdeling III	Gevolgen van niet-nakoming van de verplichtingen van de verkoper 1707
Hoofdstuk III	Verplichtingen van de koper 1708
Afdeling I	Betaling van de koopprijs 1708
Afdeling II	Inontvangstneming van de zaken 1709
Afdeling III	Gevolgen van niet-nakoming van de verplichtingen van de koper 1709
Hoofdstuk IV	Overgang van het risico 1710
Hoofdstuk V	Bepalingen die zowel verplichtingen van de verkoper als die van de koper betreffen 1711
Afdeling I	Toekomstige tekortkoming en overeenkomsten strekkende tot opeenvolgende afleveringen 1711
Afdeling II	Schadevergoeding 1711
Afdeling III	Rente 1712
Afdeling IV	Bevrijdende omstandigheden 1712
Afdeling V	Gevolgen van de ontbinding 1713
Afdeling VI	Zorg voor behoud van de zaken 1713
Deel IV	Slotbepalingen 1714
Bijlage	Landen Weens Koopverdrag 1717
42	CMR-verdrag (vertaling) 1721
Hoofdstuk I	Toepasselijkheid 1721
Hoofdstuk II	Personen voor wie de vervoerder aansprakelijk is 1722
Hoofdstuk III	Sluiting en uitvoering van de vervoerovereenkomst 1722
Hoofdstuk IV	Aansprakelijkheid van de vervoerder 1725
Hoofdstuk V	Vorderingen in en buiten rechte 1728
Hoofdstuk VI	Bepalingen nopens vervoer verricht door opvolgende vervoerders 1729
Hoofdstuk VII	Nietigheid van bedingen in strijd met het Verdrag 1730
Hoofdstuk VIII	Slotbepalingen 1730
	Alfabetisch trefwoordenregister 1733

Afkortingenlijst

Arbowet	Arbeidsomstandighedenwet
ATW	Algemene Termijnenwet
AVV	Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van CAO's
Aw	Auteurswet
Awb	Algemene wet bestuursrecht
BBA	Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen
BPB	Besluit proceskosten bestuursrecht
BVIE	Benelux-Verdrag inzake de intellectuele eigendom
BW	Burgerlijk Wetboek
CISG	Weens Koopverdrag
CMR	Verdrag goederenvervoer over de weg
EEX-VO	EEX-verordening 44/2001
EU-Verdrag	Verdrag betreffende de Europese Unie
FW	Faillissementswet
Gemw	Gemeentewet
GW	Grondwet
Hnw	Handelsnaamwet
Hregw	Handelsregisterwet
Hrb 2008	Handelsregisterbesluit
Incassowet	Besluit vergoeding buitengerechtelijke incassokosten
Mw	Mededingingswet
Provw	Provinciewet
ROW 1995	Rijksoctrooiwet 1995
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
Sr	Wetboek van Strafrecht
Sv	Wetboek van Strafvordering
VwEU	Verdrag betreffende de werking van de EU
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WARZO	Wet Arbeid en Zorg
WCK	Wet consumentenkrediet
Wcr	Wet controle op rechtspersonen
WED	Wet op de Economische Delicten
Wet AB	Wet Algemene Bepalingen
Wet CAO	Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst
Wet RO	Wet op de Rechterlijke Organisatie
Wet RvS	Wet op de Raad van State
Wft	Wet op het financieel toezicht
WOR	Wet op de Ondernemingsraden
WvK	Wetboek van Koophandel
WVV 1994	Wegenverkeerswet

Grondwet¹

Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden van 24 augustus 1815

Hoofdstuk 1 Grondrechten

Art. 1

Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

(Zie ook: artt. 2, 3, 4, 20, 26, 27 BUPO; art. 14 EVRM; artt. 90quater, 137c, 429quater WvSr; art. 1 AWGB)

Grondrecht, gelijke
behandeling/discriminatie-
verbod

Art. 2

1. De wet regelt wie Nederlander is.

2. De wet regelt de toelating en de uitzetting van vreemdelingen.

3. Uitlevering kan slechts geschieden krachtens verdrag. Verdere voorschriften omtrent uitlevering worden bij de wet gegeven.

4. Ieder heeft het recht het land te verlaten, behoudens in de gevallen, bij de wet bepaald.

(Zie ook: artt. 12, 13 BUPO; artt. 2, 4 EVRM 4e prot.)

Bestuur, vaststelling
Nederlandschap
Bestuur, toelating/uit-
zetting vreemdeling
Bestuur, uitlevering

Grondrecht, het land ver-
laten

Art. 3

Alle Nederlanders zijn op gelijke voet in openbare dienst benoembaar.

(Zie ook: art. 109 GW; art. 25 BUPO)

Art. 4

Iedere Nederlander heeft gelijkelijk recht de leden van algemeen vertegenwoordigende organen te verkiezen alsmede tot lid van deze organen te worden verkozen, behoudens bij de wet gestelde beperkingen en uitzonderingen.

(Zie ook: artt. 54, 129 GW; art. 25 BUPO; art. 5 VURd; artt. B1, P1 KW; art. 10 PW; art. 10 Gemw; art. 3 EVRM 1e prot.)

Grondrecht, gelijke
benoembaarheid

Grondrecht, kiesrecht

Art. 5

Ieder heeft het recht verzoeken schriftelijk bij het bevoegd gezag in te dienen.

Art. 6

1. Ieder heeft het recht zijn godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

2. De wet kan ter zake van de uitoefening van dit recht buiten gebouwen en besloten plaatsen regels stellen ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden.

(Zie ook: artt. 23, 103 GW; art. 18 BUPO; art. 9 EVRM; art. 145 WvSr)

Grondrecht, petitierecht

Grondrecht, vrijheid van
godsdienst en levensover-
tuiging

Art. 7

1. Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

2. De wet stelt regels omtrent radio en televisie. Er is geen voorafgaand toezicht op de inhoud van een radio- of televisieuitzending.

3. Voor het openbaren van gedachten of gevoelens door andere dan in de voorgaande leden genoemde middelen heeft niemand voorafgaand verlof nodig wegens de inhoud daarvan, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. De wet kan het geven van vertoningen toegankelijk voor personen jonger dan zestien jaar regelen ter bescherming van de goede zeden.

4. De voorgaande leden zijn niet van toepassing op het maken van handelsreclame.

(Zie ook: art. 103 GW; art. 19 BUPO; art. 10 EVRM; artt. 53, 98, 111, 118, 131, 137c, 147, 240, 261, 418, 429bis, 430, 435a WvSr; art. 95 t/m 109 BW Boek 6)

Grondrecht, vrijheid van
meningsuiting

Art. 8

Het recht tot vereniging wordt erkend. Bij de wet kan dit recht worden beperkt in het belang van de openbare orde.

(Zie ook: art. 103 GW; art. 22 BUPO; art. 8 IVESCR; art. 11 EVRM; art. 5 ESH; art. 140 WvSr; artt. 20, 26, 50 BW Boek 2)

Grondrecht, vrijheid van
vereniging

¹ Inwerkingtredingsdatum: 12-09-1840; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 2008, 348.

Art. 9**Grondrecht, vrijheid van vergadering en betoging**

1. Het recht tot vergadering en betoging wordt erkend, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.
2. De wet kan regels stellen ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden.
(Zie ook: art. 103 GW; art. 21 BUPO; art. 11 EVRM; art. 143 WvSr)

Art. 10**Grondrecht, eerbiediging en bescherming persoonlijke levenssfeer**

1. Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer.
2. De wet stelt regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het vastleggen en verstrekken van persoonsgegevens.
3. De wet stelt regels inzake de aanspraken van personen op kennisneming van over hen vastgelegde gegevens en van het gebruik dat daarvan wordt gemaakt, alsmede op verbetering van zodanige gegevens.
(Zie ook: art. 17 BUPO; art. 8 EVRM; artt. 139a, 261, 441 WvSr; Wbp; WWvpg)

Art. 11**Grondrecht, onaantastbaarheid menselijk lichaam**

- Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.
(Zie ook: art. 114 GW; artt. 6, 7 BUPO; artt. 37, 242, 287, 300 WvSr; artt. 56, 195 WvSv; art. 3 EVRM 6e prot.)

Art. 12**Grondrecht, huisrecht**

1. Het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen bij of krachtens de wet bepaald, door hen die daartoe bij of krachtens de wet zijn aangewezen.
2. Voor het binnentreden overeenkomstig het eerste lid zijn voorafgaande legitimatie en mededeling van het doel van het binnentreden vereist, behoudens bij de wet gestelde uitzonderingen.
(Zie ook: art. 103 GW; art. 17 BUPO; art. 8 EVRM; art. 116 PW; artt. 183, 370 WvSr; artt. 96, 151, 192, 318 WvSv; art. 20 WED; artt. 444, 600 Rv)
3. Aan de bewoner wordt zo spoedig mogelijk een schriftelijk verslag van het binnentreden verstrekt. Indien het binnentreden in het belang van de nationale veiligheid of dat van de strafvordering heeft plaatsgevonden, kan volgens bij de wet te stellen regels de verstrekking van het verslag worden uitgesteld. In de bij de wet te bepalen gevallen kan de verstrekking achterwege worden gelaten, indien het belang van de nationale veiligheid zich tegen verstrekking blijvend verzet.

Art. 13**Grondrecht, briefgeheim**

1. Het briefgeheim is onschendbaar, behalve, in de gevallen bij de wet bepaald, op last van de rechter.
2. Het telefoon- en telegraafgeheim is onschendbaar, behalve, in de gevallen bij de wet bepaald, door of met machtiging van hen die daartoe bij de wet zijn aangewezen.
(Zie ook: art. 103 GW; art. 17 BUPO; art. 8 EVRM; artt. 139c, 201, 371, 441 WvSr; artt. 100, 114 WvSv)

Art. 14**Grondrecht, schadeloosstelling bij onteigening**

1. Onteigening kan alleen geschieden in het algemeen belang en tegen vooraf verzekerde schadeloosstelling, een en ander naar bij of krachtens de wet te stellen voorschriften.
2. De schadeloosstelling behoeft niet vooraf verzekerd te zijn, wanneer in geval van nood onverwijld onteigening geboden is.
3. In de gevallen bij of krachtens de wet bepaald bestaat recht op schadeloosstelling of tegemoetkoming in de schade, indien in het algemeen belang eigendom door het bevoegd gezag wordt vernietigd of onbruikbaar gemaakt of de uitoefening van het eigendomsrecht wordt beperkt.
(Zie ook: artt. 1, 37 BW Boek 5; artt. 72a, 77 OW; art. 1 EVRM 1e prot.)

Art. 15**Grondrecht, waarborgen bij vrijheidsontneming**

1. Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen.
2. Hij aan wie anders dan op rechterlijk bevel zijn vrijheid is ontnomen, kan aan de rechter zijn invrijheidstelling verzoeken. Hij wordt in dat geval door de rechter gehoord binnen een bij de wet te bepalen termijn. De rechter gelast de onmiddellijke invrijheidstelling, indien hij de vrijheidsontneming onrechtmatig oordeelt.
3. De berechting van hem aan wie met het oog daarop zijn vrijheid is ontnomen, vindt binnen een redelijke termijn plaats.

4. Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt.
(Zie ook: art. 113 GW; art. 9 BUPO; artt. 5, 6 EVRM; artt. 50, 56 VW 2000; artt. 53, 57, 63, 180, 206, 214 WvSv; art. 12 Uitlew)

Art. 16

Geen feit is strafbaar dan uit kracht van een daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling.
(Zie ook: art. 88 GW; artt. 3, 4 Wet AB; art. 15 BUPO; art. 7 EVRM; art. 1 WvSr)

Grondrecht, geen straf zonder wettelijke bepaling/legaliteitsbeginsel

Art. 17

Niemand kan tegen zijn wil worden afgehouden van de rechter die de wet hem toekent.
(Zie ook: artt. 2, 14 BUPO; artt. 6, 13 EVRM)

Grondrecht, wettelijk toegekende rechter

Art. 18

1. Ieder kan zich in rechte en in administratief beroep doen bijstaan.

Grondrecht, rechtsbijstand

2. De wet stelt regels omtrent het verlenen van rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen.
(Zie ook: art. 14 BUPO; art. 6 EVRM; art. 38 WvSr)

Art. 19

1. Bevordering van voldoende werkgelegenheid is voorwerp van zorg der overheid.

Grondrecht, werkgelegenheid

2. De wet stelt regels omtrent de rechtspositie van hen die arbeid verrichten en omtrent hun bescherming daarbij, alsmede omtrent medezeggenschap.

Grondrecht, arbeidsbescherming/medezeggenschap

3. Het recht van iedere Nederlander op vrije keuze van arbeid wordt erkend, behoudens de beperkingen bij of krachtens de wet gesteld.

Grondrecht, vrije keuze van arbeid

(Zie ook: artt. 2, 109 GW; art. 6 IVESCR; art. 1 ESH)

Art. 20

1. De bestaanszekerheid der bevolking en spreiding van welvaart zijn voorwerp van zorg der overheid.

Grondrecht, sociale zekerheid

2. De wet stelt regels omtrent de aanspraken op sociale zekerheid.

3. Nederlanders hier te lande, die niet in het bestaan kunnen voorzien, hebben een bij de wet te regelen recht op bijstand van overheidswege.

(Zie ook: art. 2 GW; art. 11 IVESCR; art. 13 ESH)

Art. 21

De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.

(Zie ook: art. 12 IVESCR)

Grondrecht, bewoonbaarheid/milieuhygiëne

Art. 22

1. De overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid.

Grondrecht, volksgezondheid

2. Bevordering van voldoende woongelegenheden is voorwerp van zorg der overheid.

Grondrecht, woongelegenheden

3. Zij scheidt voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding.

Grondrecht, ontplooiing en vrijetijdsbesteding

(Zie ook: artt. 11, 12, 15 IVESCR; artt. 11, 14, 16 ESH)

Art. 23

1. Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regering.

Grondrecht, onderwijs

2. Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht van de overheid en, voor wat bij de wet aangewezen vormen van onderwijs betreft, het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van hen die onderwijs geven, een en ander bij de wet te regelen.

3. Het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienst of levensovertuiging, bij de wet geregeld.

4. In elke gemeente wordt van overheidswege voldoende openbaar algemeen vormend lager onderwijs gegeven in een genoegzaam aantal openbare scholen. Volgens bij de wet te stellen regels kan afwijking van deze bepaling worden toegelaten, mits tot het ontvangen van zodanig onderwijs gelegenheid wordt gegeven, al dan niet in een openbare school.

5. De eisen van deugdelijkheid, aan het geheel of ten dele uit de openbare kas te bekostigen onderwijs te stellen, worden bij de wet geregeld, met inachtneming, voor zover het bijzonder onderwijs betreft, van de vrijheid van richting.

6. Deze eisen worden voor het algemeen vormend lager onderwijs zodanig geregeld, dat de deugdelijkheid van het geheel uit de openbare kas bekostigd bijzonder onderwijs en van het openbaar onderwijs even afdoende wordt gewaarborgd. Bij die regeling wordt met name de vrijheid van het bijzonder onderwijs betreffende de keuze der leermiddelen en de aanstelling der onderwijzers geëerbiedigd.

7. Het bijzonder algemeen vormend lager onderwijs, dat aan de bij de wet te stellen voorwaarden voldoet, wordt naar dezelfde maatstaf als het openbaar onderwijs uit de openbare kas bekostigd. De wet stelt de voorwaarden vast, waarop voor het bijzonder algemeen vormend middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs bijdragen uit de openbare kas worden verleend.
8. De regering doet jaarlijks van de staat van het onderwijs verslag aan de Staten-Generaal. *(Zie ook: art. 6 GW; art. 13 IVESCR; art. 2 EVRM 1e prot.; art. 8 Wpo; art. 6 Wvo)*

Hoofdstuk 2 Regering

§ 1 Koning

Art. 24

Koning, vervulling koningschap

Het koningschap wordt erfelijk vervuld door de wettige opvolgers van Koning Willem I, Prins van Oranje-Nassau. *(Zie ook: art. 1 Statuut)*

Art. 25

Koning, troonopvolging

Het koningschap gaat bij overlijden van de Koning krachtens erfopvolging over op zijn wettige nakomelingen, waarbij het oudste kind voorrang heeft, met plaatsvervulling volgens dezelfde regel. Bij gebreke van eigen nakomelingen gaat het koningschap op gelijke wijze over op de wettige nakomelingen eerst van zijn ouder, dan van zijn grootouder, in de lijn van erfopvolging, voor zover de overleden Koning niet verder bestaand dan in de derde graad van bloedverwantschap.

Art. 26

Koning, status ongeborn kind

Het kind, waarvan een vrouw zwanger is op het ogenblik van het overlijden van de Koning, wordt voor de erfopvolging als reeds geboren aangemerkt. Komt het dood ter wereld, dan wordt het geacht nooit te hebben bestaan. *(Zie ook: art. 37 GW; art. 2 BW Boek 1)*

Art. 27

Koning, afstand koningschap

Afstand van het koningschap leidt tot erfopvolging overeenkomstig de regels in de voorgaande artikelen gesteld. Na de afstand geboren kinderen en hun nakomelingen zijn van de erfopvolging uitgesloten. *(Zie ook: art. 30 GW)*

Art. 28

Koning, afstand koningschap door huwelijk

1. De Koning, een huwelijk aangaande buiten bij de wet verleende toestemming, doet daardoor afstand van het koningschap.
2. Gaat iemand die het koningschap van de Koning kan beërven een zodanig huwelijk aan, dan is hij met de uit dit huwelijk geboren kinderen en hun nakomelingen van de erfopvolging uitgesloten.
3. De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten ter zake van een voorstel van wet, strekkende tot het verlenen van toestemming, in verenigde vergadering. *(Zie ook: artt. 51, 82 GW; BIMAZ)*

Art. 29

Koning, uitsluiting troonopvolging

1. Wanneer uitzonderlijke omstandigheden daartoe nopen, kunnen bij een wet een of meer personen van de erfopvolging worden uitgesloten.
2. Het voorstel daartoe wordt door of vanwege de Koning ingediend. De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering. Zij kunnen het voorstel alleen aannemen met ten minste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen.

Art. 30

Koning, benoeming bij ontbreken troonopvolger

1. Wanneer vooruitzicht bestaat dat een opvolger zal ontbreken, kan deze worden benoemd bij een wet. Het voorstel wordt door of vanwege de Koning ingediend. Na de indiening van het voorstel worden de kamers ontbonden. De nieuwe kamers beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering. Zij kunnen het voorstel alleen aannemen met ten minste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen.
2. Indien bij overlijden van de Koning of bij afstand van het koningschap een opvolger ontbreekt, worden de kamers ontbonden. De nieuwe kamers komen binnen vier maanden na het overlijden of de afstand in verenigde vergadering bijeen ten einde te besluiten omtrent de benoeming van een Koning. Zij kunnen een opvolger alleen benoemen met ten minste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen. *(Zie ook: artt. 37, 51, 64 GW)*

Art. 31

Koning, erfopvolging benoemde koning

1. Een benoemde Koning kan krachtens erfopvolging alleen worden opgevolgd door zijn wettige nakomelingen.

2. De bepalingen omtrent de erfopvolging en het eerste lid van dit artikel zijn van overeenkomstige toepassing op een benoemde opvolger, zolang deze nog geen Koning is.

(Zie ook: art. 25 GW)

Art. 32

Nadat de Koning de uitoefening van het koninklijk gezag heeft aangevangen, wordt hij zodra mogelijk beëdigd en ingehuldigd in de hoofdstad Amsterdam in een openbare verenigde vergadering van de Staten-Generaal. Hij zweert of belooft trouw aan de Grondwet en een getrouwe vervulling van zijn ambt. De wet stelt nadere regels vast.

(Zie ook: artt. 37, 49, 51, 60 GW)

Art. 33

De Koning oefent het koninklijk gezag eerst uit, nadat hij de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt.

(Zie ook: art. 37 GW; art. 233 BW Boek 1)

Art. 34

De wet regelt het ouderlijk gezag en de voogdij over de minderjarige Koning en het toezicht daarop. De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering.

(Zie ook: art. 51 GW)

Art. 35

1. Wanneer de ministerraad van oordeel is dat de Koning buiten staat is het koninklijk gezag uit te oefenen, bericht hij dit onder overlegging van het daartoe gevraagde advies van de Raad van State aan de Staten-Generaal, die daarop in verenigde vergadering bijeenkomen.

2. Delen de Staten-Generaal dit oordeel, dan verklaren zij dat de Koning buiten staat is het koninklijk gezag uit te oefenen. Deze verklaring wordt bekend gemaakt op last van de voorzitter der vergadering en treedt terstond in werking.

3. Zodra de Koning weer in staat is het koninklijk gezag uit te oefenen, wordt dit bij de wet verklaard. De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering. Terstond na de bekendmaking van deze wet hervat de Koning de uitoefening van het koninklijk gezag.

(Zie ook: art. 82 GW)

4. De wet regelt zo nodig het toezicht over de persoon van de Koning indien hij buiten staat is verklaard het koninklijk gezag uit te oefenen. De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering.

(Zie ook: artt. 37, 51 GW)

Art. 36

De Koning kan de uitoefening van het koninklijk gezag tijdelijk neerleggen en die uitoefening hervatten krachtens een wet, waarvan het voorstel door of vanwege hem wordt ingediend. De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering.

(Zie ook: artt. 37, 51 GW)

Art. 37

1. Het koninklijk gezag wordt uitgeoefend door een regent:

- zolang de Koning de leeftijd van achttien jaar niet heeft bereikt;
- indien een nog niet geboren kind tot het koningschap geroepen kan zijn;
- indien de Koning buiten staat is verklaard het koninklijk gezag uit te oefenen;
- indien de Koning de uitoefening van het koninklijk gezag tijdelijk heeft neergelegd;
- zolang na het overlijden van de Koning of na diens afstand van het koningschap een opvolger ontbreekt.

2. De regent wordt benoemd bij de wet. De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering.

3. In de gevallen, genoemd in het eerste lid onder *c* en *d*, is de nakomeling van de Koning die zijn vermoedelijke opvolger is, van rechtswege regent indien hij de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt.

4. De regent zweert of belooft trouw aan de Grondwet en een getrouwe vervulling van zijn ambt, in een verenigde vergadering van de Staten-Generaal. De wet geeft nadere regels omtrent het regentschap en kan voorzien in de opvolging en de vervanging daarin. De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering.

5. Op de regent zijn de artikelen 35 en 36 van overeenkomstige toepassing.

(Zie ook: artt. 32, 49, 51, 60 GW)

Art. 38

Zolang niet in de uitoefening van het koninklijk gezag is voorzien, wordt dit uitgeoefend door de Raad van State.

(Zie ook: art. 14 Wet RvS)

Art. 39

De wet regelt, wie lid is van het koninklijk huis.

(Zie ook: art. 74 GW)

Koning, beëdiging

Koning, minimumleeftijd uitoefening koninklijk gezag

Koning, ouderlijk gezag en voogdij over minderjarige Koning

Koning, niet in staat koninklijk gezag uit te oefenen

Koning, tijdelijke neerlegging koninklijk gezag

Koning, uitoefening koninklijk gezag door regent

Schakelbepaling

Koning, uitoefening koninklijk gezag door RvS

Koning, lidmaatschap koninklijk huis

Art. 40

Koning, uitkeringen aan leden koninklijk huis

1. De Koning ontvangt jaarlijks ten laste van het Rijk uitkeringen naar regels bij de wet te stellen. Deze wet bepaalt aan welke andere leden van het koninklijk huis uitkeringen ten laste van het Rijk worden toegekend en regelt deze uitkeringen.
2. De door hen ontvangen uitkeringen ten laste van het Rijk, alsmede de vermogensbestanddelen welke dienstbaar zijn aan de uitoefening van hun functie, zijn vrij van persoonlijke belastingen. Voorts is hetgeen de Koning of zijn vermoedelijke opvolger krachtens erfrecht of door schenking verkrijgt van een lid van het koninklijk huis vrij van de rechten van successie, overgang en schenking. Verdere vrijdom van belasting kan bij de wet worden verleend.
3. De kamers der Staten-Generaal kunnen voorstellen van in de vorige leden bedoelde wetten alleen aannemen met ten minste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen.

Art. 41

Koning, inrichting Huis van de Koning

De Koning richt, met inachtneming van het openbaar belang, zijn Huis in.

§ 2**Koning en ministers****Art. 42**

Regering, ministeriële verantwoordelijkheid

1. De regering wordt gevormd door de Koning en de ministers.
2. De Koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelijk.
(Zie ook: art. 2 Statuut; BbKK)

Art. 43

Regering, ministers

De minister-president en de overige ministers worden bij koninklijk besluit benoemd en ontslagen.
(Zie ook: art. 57 GW)

Art. 44

Regering, ministeries

1. Bij koninklijk besluit worden ministeries ingesteld. Zij staan onder leiding van een minister.
2. Ook kunnen ministers worden benoemd die niet belast zijn met de leiding van een ministerie.
(Zie ook: *Bhwbtb; Bhmt; Bhpr; Bhva; BhECD; Bhtc; Bhcim; Bhvg; Bhko; Bhrwk; Bhibk; Bhua; Bhd; Hbesl. Tpb; IR BZK 1994; NwLNV; Obesl. Cralb; Bobio; BKNAAZ; Bokfs; BraMVM; BnwBZ; BoKEW; Boquv; BoWKS; Btiokwa; BoWw; BoSPW; Bodb; Bobs; Bofsb; BoBBU; Bogrb; Obesl. Vbt; Obesl. Zck; Obesl. WKS; Obesl. WRA WAA; Obesl. KEW; Obesl. VWA; Vreg.min; Wvreg.min*)

Art. 45

Regering, ministerraad

1. De ministers vormen te zamen de ministerraad.
2. De minister-president is voorzitter van de ministerraad.
3. De ministerraad beraadslaagt en besluit over het algemeen regeringsbeleid en bevordert de eenheid van dat beleid.
(Zie ook: *Wvreg.min; Vreg.min; RvO Min*)

Art. 46

Regering, staatssecretarissen

1. Bij koninklijk besluit kunnen staatssecretarissen worden benoemd en ontslagen.
2. Een staatssecretaris treedt in de gevallen waarin de minister het nodig acht en met inachtneming van diens aanwijzingen, in zijn plaats als minister op. De staatssecretaris is uit dien hoofde verantwoordelijk, onverminderd de verantwoordelijkheid van de minister.
(Zie ook: art. 57 GW; TSSD; TSSJ; TvVWS; Vbesl.tsHoof; Wvreg.min; EZ-treg. 2005)

Art. 47

Regering, ondertekening wetten en koninklijke besluiten

Alle wetten en koninklijke besluiten worden door de Koning en door een of meer ministers of staatssecretarissen ondertekend.
(Zie ook: art. 87 GW; art. 2 Min. verantw.)

Art. 48

Regering, ondertekening koninklijk besluit benoeming/ontslag ministers en staatssecretarissen

Het koninklijk besluit waarbij de minister-president wordt benoemd, wordt mede door hem ondertekend. De koninklijke besluiten waarbij de overige ministers en de staatssecretarissen worden benoemd of ontslagen, worden mede door de minister-president ondertekend.

Art. 49

Regering, ambtsaanvaarding ministers en staatssecretarissen

Op de wijze bij de wet voorgeschreven leggen de ministers en de staatssecretarissen bij de aanvaarding van hun ambt ten overstaan van de Koning een eed, dan wel verklaring en belofte, van zuivering af en zweren of beloven zij trouw aan de Grondwet en een getrouwe vervulling van hun ambt.
(Zie ook: artt. 32, 37, 60 GW)

Hoofdstuk 3 Staten-Generaal

§ 1

Inrichting en samenstelling

Art. 50

De Staten-Generaal vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk.
(Zie ook: art. 67 GW)

Staten-Generaal, taak

Art. 51

1. De Staten-Generaal bestaan uit de Tweede Kamer en de Eerste Kamer.

Staten-Generaal, Eerste en Tweede Kamer

2. De Tweede Kamer bestaat uit honderdvijftig leden.

3. De Eerste Kamer bestaat uit vijfenzeventig leden.

4. Bij een verenigde vergadering worden de kamers als één beschouwd.

(Zie ook: artt. 28 t/m 32, 34 t/m 37, 62, 65, 82, 96, 103 GW)

Art. 52

1. De zittingsduur van beide kamers is vier jaren.

Staten-Generaal, zittingsduur

2. Indien voor de provinciale staten bij de wet een andere zittingsduur dan vier jaren wordt vastgesteld, wordt daarbij de zittingsduur van de Eerste Kamer in overeenkomstige zin gewijzigd.

(Zie ook: art. 129 GW; art. P2 KW)

Art. 53

1. De leden van beide kamers worden gekozen op de grondslag van evenredige vertegenwoordiging binnen door de wet te stellen grenzen.

Staten-Generaal, evenredige vertegenwoordiging

2. De verkiezingen worden gehouden bij geheime stemming.

(Zie ook: art. 129 GW; art. 25 BUPO; art. 3 EVRM 1e prot.)

Staten-Generaal, geheime stemming

Art. 54

1. De leden van de Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door de Nederlanders die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, behoudens bij de wet te bepalen uitzonderingen ten aanzien van Nederlanders die geen ingezetenen zijn.

Staten-Generaal, verkiezing Tweede Kamer

2. Van het kiesrecht is uitgesloten hij die wegens het begaan van een daartoe bij de wet aangevoerd delict bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak is veroordeeld tot een vrijheidsstraf van ten minste een jaar en hierbij tevens is ontzet van het kiesrecht.

(Zie ook: artt. 2, 4 GW; artt. B1, B2, B3, B6 KW; art. 28 WvSr; art. 381 BW Boek 1)

Art. 55

De leden van de Eerste Kamer worden gekozen door de leden van provinciale staten. De verkiezing wordt, behoudens in geval van ontbinding der kamer, gehouden binnen drie maanden na de verkiezing van de leden van provinciale staten.

Staten-Generaal, verkiezing Eerste Kamer

(Zie ook: artt. 64, 129 GW; art. P1 KW)

Art. 56

Om lid van de Staten-Generaal te kunnen zijn is vereist dat men Nederlander is, de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt en niet is uitgesloten van het kiesrecht.

Staten-Generaal, vereisten voor lidmaatschap

(Zie ook: artt. 2, 4, 129 GW)

Art. 57

1. Niemand kan lid van beide kamers zijn.

Staten-Generaal, incompatibiliteiten

2. Een lid van de Staten-Generaal kan niet tevens zijn minister, staatssecretaris, lid van de Raad van State, lid van de Algemene Rekenkamer, Nationale ombudsman of substituut-ombudsman, of lid van of procureur-generaal of advocaat-generaal bij de Hoge Raad.

3. Niettemin kan een minister of staatssecretaris, die zijn ambt ter beschikking heeft gesteld, dit ambt verenigen met het lidmaatschap van de Staten-Generaal, totdat omtrent die beschikbaarstelling is beslist.

4. De wet kan ten aanzien van andere openbare betrekkingen bepalen dat zij niet gelijktijdig met het lidmaatschap van de Staten-Generaal of van een der kamers kunnen worden uitgeoefend.

(Zie ook: artt. 4, 129 GW; art. 7 Wet RvS; art. 47 CW; Ivbesl.m; Bkdw)

Art. 57a

De wet regelt de tijdelijke vervanging van een lid van de Staten-Generaal wegens zwangerschap en bevalling, alsmede wegens ziekte.

Staten-Generaal, vervanging wegens zwangerschap/ziekte

(Zie ook: art. 129 GW)

Art. 58

Staten-Generaal, geloofs-
brieven

Elke kamer onderzoekt de geloofsbrieven van haar nieuwbenoemde leden en beslist met inachtneming van bij de wet te stellen regels de geschillen welke met betrekking tot de geloofsbrieven of de verkiezing zelf rijzen.
(Zie ook: artt. V4, V5 KW; art. 2 RvO II; Btu art.99a RBD; Bkdow; Rrkdow; Ureg. BD 1966; Wgbesl. BD)

Art. 59

Staten-Generaal, kies-
recht/verkiezingen

Alles, wat verder het kiesrecht en de verkiezingen betreft, wordt bij de wet geregeld.
(Zie ook: art. 129 GW)

Art. 60

Staten-Generaal, ambts-
aanvaarding Kamerleden

Op de wijze bij de wet voorgeschreven leggen de leden van de kamers bij de aanvaarding van hun ambt in de vergadering een eed, dan wel verklaring en belofte, van zuivering af en zweren of beloven zij trouw aan de Grondwet en een getrouwe vervulling van hun ambt.
(Zie ook: artt. 32, 37, 49 GW)

Art. 61

Staten-Generaal, voor-
zitters en ambtenaren van
de kamers

1. Elk der kamers benoemt uit de leden een voorzitter.
2. Elk der kamers benoemt een griffier. Deze en de overige ambtenaren van de kamers kunnen niet tevens lid van de Staten-Generaal zijn.
(Zie ook: art. 13 RvO I; art. 6 RvO II)

Art. 62

Staten-Generaal, voor-
zitter verenigde verga-
dering

De voorzitter van de Eerste Kamer heeft de leiding van de verenigde vergadering.
(Zie ook: art. 51 GW)

Art. 63

Staten-Generaal, geldel-
ijke voorzieningen

Geldelijke voorzieningen ten behoeve van leden en gewezen leden van de Staten-Generaal en van hun nabestaanden worden bij de wet geregeld. De kamers kunnen een voorstel van wet ter zake alleen aannemen met ten minste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen.
(Zie ook: WIDB 1930)

Art. 64

Staten-Generaal, ont-
binding kamers

1. Elk der kamers kan bij koninklijk besluit worden ontbonden.
2. Het besluit tot ontbinding houdt tevens de last in tot een nieuwe verkiezing voor de ontbonden kamer en tot het samenkomen van de nieuw gekozen kamer binnen drie maanden.
3. De ontbinding gaat in op de dag waarop de nieuw gekozen kamer samenkomt.
4. De wet stelt de zittingsduur van een na ontbinding optredende Tweede Kamer vast; de termijn mag niet langer zijn dan vijf jaren. De zittingsduur van een na ontbinding optredende Eerste Kamer eindigt op het tijdstip waarop de zittingsduur van de ontbonden kamer zou zijn geëindigd.
(Zie ook: artt. 30, 55, 137 t/m 361 GW; BoTKSG; BoTKSG1; BoTKSG2; BoEKSG)

§ 2**Werkwijze****Art. 65**

Staten-Generaal,
troonrede

Jaarlijks op de derde dinsdag van september of op een bij de wet te bepalen eerder tijdstip wordt door of namens de Koning in een verenigde vergadering van de Staten-Generaal een uiteenzetting van het door de regering te voeren beleid gegeven.
(Zie ook: artt. 42, 51, 105 GW)

Art. 66

Staten-Generaal, open-
baarheid vergaderingen

1. De vergaderingen van de Staten-Generaal zijn openbaar.
2. De deuren worden gesloten, wanneer een tiende deel van het aantal aanwezige leden het vordert of de voorzitter het nodig oordeelt.
3. Door de kamer, onderscheidenlijk de kamers in verenigde vergadering, wordt vervolgens beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd en besloten.
(Zie ook: art. 125 GW; artt. 85, 134 RvO I; artt. 52, 39 RvO II; Wet OON)

Art. 67

Staten-Generaal, quorum

1. De kamers mogen elk afzonderlijk en in verenigde vergadering alleen beraadslagen of besluiten, indien meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden ter vergadering aanwezig is.
2. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen.

Staten-Generaal,
stemming

3. De leden stemmen zonder last.

4. Over zaken wordt mondeling en bij hoofdelijke oproeping gestemd, wanneer één lid dit verlangt.

(Zie ook: artt. 29, 30, 40, 91, 129, 137 GW; artt. 82, 115, 119 RvO I; artt. 53, 81, 84 RvO II)

Art. 68

De ministers en de staatssecretarissen geven de kamers elk afzonderlijk en in verenigde vergadering mondeling of schriftelijk de door een of meer leden verlangde inlichtingen waarvan het verstrekken niet in strijd is met het belang van de staat.

(Zie ook: art. 133 RvO II; Amareg.; BhKra)

Art. 69

1. De ministers en de staatssecretarissen hebben toegang tot de vergaderingen en kunnen aan de beraadslaging deelnemen.

2. Zij kunnen door de kamers elk afzonderlijk en in verenigde vergadering worden uitgenodigd om ter vergadering aanwezig te zijn.

3. Zij kunnen zich in de vergaderingen doen bijstaan door de personen, daartoe door hen aangewezen.

(Zie ook: artt. 84, 99, 151 RvO I; artt. 57, 73, 120 RvO II)

Art. 70

Beide kamers hebben, zowel ieder afzonderlijk als in verenigde vergadering, het recht van onderzoek (enquête), te regelen bij de wet.

(Zie ook: art. 137 RvO I; art. 147 RvO II)

Art. 71

De leden van de Staten-Generaal, de ministers, de staatssecretarissen en andere personen die deelnemen aan de beraadslaging, kunnen niet in rechte worden vervolgd of aangesproken voor hetgeen zij in de vergaderingen van de Staten-Generaal of van commissies daaruit hebben gezegd of aan deze schriftelijk hebben overgelegd.

Art. 72

De kamers stellen elk afzonderlijk en in verenigde vergadering een reglement van orde vast.

(Zie ook: Ureg. BD 1966; Wgbes. BD; Rrkdw; Btu art.99a RBD)

Hoofdstuk 4

Raad van State, Algemene Rekenkamer, Nationale ombudsman en vaste colleges van advies

Art. 73

1. De Raad van State of een afdeling van de Raad wordt gehoord over voorstellen van wet en ontwerpen van algemene maatregelen van bestuur, alsmede over voorstellen tot goedkeuring van verdragen door de Staten-Generaal. In bij de wet te bepalen gevallen kan het horen achterwege blijven.

2. De Raad of een afdeling van de Raad is belast met het onderzoek van de geschillen van bestuur die bij koninklijk besluit worden beslist en draagt de uitspraak voor.

3. De wet kan aan de Raad of een afdeling van de Raad de uitspraak in geschillen van bestuur opdragen.

(Zie ook: artt. 82, 89, 91, 112 GW; artt. 15, 26 Wet RvS)

Art. 74

1. De Koning is voorzitter van de Raad van State. De vermoedelijke opvolger van de Koning heeft na het bereiken van de leeftijd van achttien jaar van rechtswege zitting in de Raad. Bij of krachtens de wet kan aan andere leden van het koninklijk huis zitting in de Raad worden verleend.

2. De leden van de Raad worden bij koninklijk besluit voor het leven benoemd.

3. Op eigen verzoek en wegens het bereiken van een bij de wet te bepalen leeftijd worden zij ontslagen.

4. In de gevallen bij de wet aangewezen kunnen zij door de Raad worden geschorst of ontslagen.

5. De wet regelt overigens hun rechtspositie.

(Zie ook: artt. 39, 57, 117 GW; art. 1 Wet RvS; Bvta)

Art. 75

1. De wet regelt de inrichting, samenstelling en bevoegdheid van de Raad van State.

2. Bij de wet kunnen aan de Raad of een afdeling van de Raad ook andere taken worden opgedragen.

(Zie ook: artt. 35, 38 GW)

Interpellatierecht

Staten-Generaal, aanwezigheid ministers en staatssecretarissen

Enquêterecht

Staten-Generaal, parlementaire onschendbaarheid

Staten-Generaal, reglement van orde

Raad van State, taak

Raad van State, rechtspositie leden

Raad van State, inrichting/samenstelling/bevoegdheid

Art. 76

Algemene Rekenkamer,
taak

De Algemene Rekenkamer is belast met het onderzoek van de ontvangsten en uitgaven van het Rijk.
(Zie ook: art. 105 GW; art. 65 CW)

Art. 77

Algemene Rekenkamer,
rechtspositie leden

1. De leden van de Algemene Rekenkamer worden bij koninklijk besluit voor het leven benoemd uit een voordracht van drie personen, opgemaakt door de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
2. Op eigen verzoek en wegens het bereiken van een bij de wet te bepalen leeftijd worden zij ontslagen.
3. In de gevallen bij de wet aangewezen kunnen zij door de Hoge Raad worden geschorst of ontslagen.
4. De wet regelt overigens hun rechtspositie.
(Zie ook: art. 57 GW; art. 45 CW)

Art. 78

Algemene Rekenkamer,
inrichting/samen-
stelling/bevoegdheid

1. De wet regelt de inrichting, samenstelling en bevoegdheid van de Algemene Rekenkamer.
2. Bij de wet kunnen aan de Algemene Rekenkamer ook andere taken worden opgedragen.

Art. 78a

Nationale ombudsman,
taak/rechtspo-
sities/bevoegdheid

1. De Nationale ombudsman verricht op verzoek of uit eigen beweging onderzoek naar gedragingen van bestuursorganen van het Rijk en van andere bij of krachtens de wet aangewezen bestuursorganen.
2. De Nationale ombudsman en een substituut-ombudsman worden voor een bij de wet te bepalen termijn benoemd door de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Op eigen verzoek en wegens het bereiken van een bij de wet te bepalen leeftijd worden zij ontslagen. In de gevallen bij de wet aangewezen kunnen zij door de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden geschorst of ontslagen. De wet regelt overigens hun rechtspositie.
3. De wet regelt de bevoegdheid en werkwijze van de Nationale ombudsman.
4. Bij of krachtens de wet kunnen aan de Nationale ombudsman ook andere taken worden opgedragen.

Art. 79

Vaste colleges van advies,
inrichting/samen-
stelling/bevoegdheid

1. Vaste colleges van advies in zaken van wetgeving en bestuur van het Rijk worden ingesteld bij of krachtens de wet.
2. De wet regelt de inrichting, samenstelling en bevoegdheid van deze colleges.
3. Bij of krachtens de wet kunnen aan deze colleges ook andere dan adviserende taken worden opgedragen.
(Zie ook: art. 54 Wet RO; BtaakEZBZ; BnaamUZOR; BIMAZ)

Art. 80

Adviescolleges, openbaar-
making advies

1. De adviezen van de in dit hoofdstuk bedoelde colleges worden openbaar gemaakt volgens regels bij de wet te stellen.
2. Adviezen, uitgebracht ter zake van voorstellen van wet die door of vanwege de Koning worden ingediend, worden, behoudens bij de wet te bepalen uitzonderingen, aan de Staten-Generaal overgelegd.
(Zie ook: art. 110 GW; art. 25a Wet RvS)

Hoofdstuk 5**Wetgeving en bestuur****§ 1****Wetten en andere voorschriften****Art. 81**

Wetgeving, vaststelling
wet

De vaststelling van wetten geschiedt door de regering en de Staten-Generaal gezamenlijk.

Art. 82

Wetgeving, indiening
wetsvoorstel

1. Voorstellen van wet kunnen worden ingediend door of vanwege de Koning en door de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
2. Voorstellen van wet waarvoor behandeling door de Staten-Generaal in verenigde vergadering is voorgeschreven, kunnen worden ingediend door of vanwege de Koning en, voor zover de betreffende artikelen van hoofdstuk 2 dit toelaten, door de verenigde vergadering.
3. Voorstellen van wet, in te dienen door de Tweede Kamer onderscheidenlijk de verenigde vergadering, worden bij haar door een of meer leden aanhangig gemaakt.
(Zie ook: artt. 34 t/m 37, 51, 73, 96, 103 GW; art. 100 RvO II)

Art. 83

Voorstellen van wet, ingediend door of vanwege de Koning, worden gezonden aan de Tweede Kamer of, indien daarvoor behandeling door de Staten-Generaal in verenigde vergadering is voorgeschreven, aan deze vergadering.

(Zie ook: artt. 28 t/m 30, 34 t/m 37, 96, 103 GW)

Art. 84

1. Zolang een voorstel van wet, ingediend door of vanwege de Koning, niet door de Tweede Kamer onderscheidenlijk de verenigde vergadering is aangenomen, kan het door haar, op voorstel van een of meer leden, en vanwege de regering worden gewijzigd.

2. Zolang de Tweede Kamer onderscheidenlijk de verenigde vergadering een door haar in te dienen voorstel van wet niet heeft aangenomen, kan het door haar, op voorstel van een of meer leden, en door het lid of de leden door wie het aanhangig is gemaakt, worden gewijzigd.

(Zie ook: artt. 37, 88, 91, 98 RvO II)

Art. 85

Zodra de Tweede Kamer een voorstel van wet heeft aangenomen of tot indiening van een voorstel heeft besloten, zendt zij het aan de Eerste Kamer, die het voorstel overweegt zoals het door de Tweede Kamer aan haar is gezonden. De Tweede Kamer kan een of meer van haar leden opdragen een door haar ingediend voorstel in de Eerste Kamer te verdedigen.

(Zie ook: art. 100 RvO II)

Art. 86

1. Zolang een voorstel van wet niet door de Staten-Generaal is aangenomen, kan het door of vanwege de indiener worden ingetrokken.

2. Zolang de Tweede Kamer onderscheidenlijk de verenigde vergadering een door haar in te dienen voorstel van wet niet heeft aangenomen, kan het door het lid of de leden door wie het aanhangig is gemaakt, worden ingetrokken.

(Zie ook: BtaakVBVW ; BtaakDAZ ; Btaakdep. ; Btaakdep.1 ; Btsndep. ; Babpbo ; Bccvtv ; BtaakCRMVWRO ; Bhdep. ; BDZO ; Boado ; Boaei ; Boaip ; Bhtd ; BwBI ; BCRMW ; BiVMSZ ; BoKad ; BoDGRlw ; Bozrw ; Btbos ; Bhdp ; Boaws ; BomWa ; Bozhwb ; BoWbpz ; Botno ; BoCRMW ; Bcvtd ; Bhor)

Art. 87

1. Een voorstel wordt wet, zodra het door de Staten-Generaal is aangenomen en door de Koning is bekrachtigd.

2. De Koning en de Staten-Generaal geven elkaar kennis van hun besluit omtrent enig voorstel van wet.

(Zie ook: art. 47 GW)

Art. 88

De wet regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van de wetten. Zij treden niet in werking voordat zij zijn bekendgemaakt.

(Zie ook: art. 16 GW)

Art. 89

1. Algemene maatregelen van bestuur worden bij koninklijk besluit vastgesteld.

2. Voorschriften, door straffen te handhaven, worden daarin alleen gegeven krachtens de wet. De wet bepaalt de op te leggen straffen.

3. De wet regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van de algemene maatregelen van bestuur. Zij treden niet in werking voordat zij zijn bekendgemaakt.

4. Het tweede en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing op andere vanwege het Rijk vastgestelde algemeen verbindende voorschriften.

(Zie ook: artt. 16, 73 GW; BbaNAA ; Btrsjh ; BuSS ; Bvvrmo ; BWUW ; RVTG ; Sbbob ; PM ; Vgbesl. 1998 ; Wbesl.art. 16d Aw ; Wbesl. Svijsk ; Wbesl. AWW en Anw ; Wbesl. Bbra 1984 ; Wbesl. Tfvz)

§ 2**Overige bepalingen****Art. 90**

De regering bevordert de ontwikkeling van de internationale rechtsorde.

Art. 91

1. Het Koninkrijk wordt niet aan verdragen gebonden en deze worden niet opgezegd zonder voorafgaande goedkeuring van de Staten-Generaal. De wet bepaalt de gevallen waarin geen goedkeuring is vereist.

2. De wet bepaalt de wijze waarop de goedkeuring wordt verleend en kan voorzien in stilzwijgende goedkeuring.

Wetgeving, toezending wetsvoorstel aan Tweede Kamer/verenigde vergadering

Wetgeving, wijziging wetsvoorstel/amendement

Wetgeving, toezending wetsvoorstel aan Eerste Kamer

Wetgeving, intrekking wetsvoorstel

Wetgeving, aanneming en bekrachtiging wetsvoorstel

Wetgeving, bekendmaking/inwerkingtreding wet

Wetgeving, algemene maatregel van bestuur

Bestuur, bevordering internationale rechtsorde

Bestuur, goedkeuring verdrag

3. Indien een verdrag bepalingen bevat welke afwijken van de Grondwet dan wel tot zodanig afwijken noodzakelijk, kunnen de kamers de goedkeuring alleen verlenen met ten minste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen.

(Zie ook: artt. 73, 120 GW; art. 163 RvO I; Gwvvp)

Art. 92

Bestuur, bevoegdheden
volkenrechtelijke organi-
saties

Met inachtneming, zo nodig, van het bepaalde in artikel 91, derde lid, kunnen bij of krachtens verdrag aan volkenrechtelijke organisaties bevoegdheden tot wetgeving, bestuur en rechtspraak worden opgedragen.

(Zie ook: art. 113 RvO II)

Art. 93

Bestuur, verbindende
kracht verdrag

Bepalingen van verdragen en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties, die naar haar inhoud een ieder kunnen verbinden, hebben verbindende kracht nadat zij zijn bekendgemaakt.

(Zie ook: artt. 88, 120 GW)

Art. 94

Bestuur, verdrag boven
wet

Binnen het Koninkrijk geldende wettelijke voorschriften vinden geen toepassing, indien deze toepassing niet verenigbaar is met een ieder verbindende bepalingen van verdragen en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties.

(Zie ook: art. 120 GW; art. 8 WvSr)

Art. 95

Bestuur, bekendmaking
verdrag/besluit volken-
rechtelijke organisatie

De wet geeft regels omtrent de bekendmaking van verdragen en besluiten van volkenrechtelijke organisaties.

Art. 96

Bestuur, inoorlogver-
klaring

1. Het Koninkrijk wordt niet in oorlog verklaard dan na voorafgaande toestemming van de Staten-Generaal.

2. De toestemming is niet vereist, wanneer het overleg met de Staten-Generaal ten gevolge van een feitelijk bestaande oorlogstoestand niet mogelijk is gebleken.

3. De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering.

4. Het bepaalde in het eerste en het derde lid is van overeenkomstige toepassing voor een verklaring dat een oorlog beëindigd is.

(Zie ook: art. 51 GW)

Art. 97

Bestuur, krijgsmacht

1. Ten behoeve van de verdediging en ter bescherming van de belangen van het Koninkrijk, alsmede ten behoeve van de handhaving en de bevordering van de internationale rechtsorde, is er een krijgsmacht.

2. De regering heeft het opperbegezag over de krijgsmacht.

(Zie ook: art. 2 GW)

Art. 98

Bestuur, samenstelling
krijgsmacht

1. De krijgsmacht bestaat uit vrijwillig dienenden en kan mede bestaan uit dienstplichtigen.

Bestuur, dienstplicht

2. De wet regelt de verplichte militaire dienst en de bevoegdheid tot opschorting van de oproeping in werkelijke dienst.

Art. 99

Grondrecht, gewetensbe-
zwaren tegen militaire
dienst

De wet regelt vrijstelling van militaire dienst wegens ernstige gewetensbezwaren.

Art. 99a

Bestuur, civiele verde-
diging

Volgens bij de wet te stellen regels kunnen plichten worden opgelegd ten behoeve van de civiele verdediging.

Art. 100

Bestuur, inlichtingenplicht
bij inzet krijgsmacht

1. De regering verstrekt de Staten-Generaal vooraf inlichtingen over de inzet of het ter beschikking stellen van de krijgsmacht ter handhaving of bevordering van de internationale rechtsorde. Daaronder is begrepen het vooraf verstrekken van inlichtingen over de inzet of het ter beschikking stellen van de krijgsmacht voor humanitaire hulpverlening in geval van gewapend conflict.

2. Het eerste lid geldt niet, indien dwingende redenen het vooraf verstrekken van inlichtingen verhinderen. In dat geval worden inlichtingen zo spoedig mogelijk verstrekt.

Art. 101-102

[Vervallen]

Art. 103

Bestuur, afkondigen uit-
zonderingstoestand

1. De wet bepaalt in welke gevallen ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid bij koninklijk besluit een door de wet als zodanig aan te wijzen uitzonderingstoestand kan worden afgekondigd; zij regelt de gevolgen.

2. Daarbij kan worden afgeweken van de grondwetsbepalingen inzake de bevoegdheden van de besturen van provincies, gemeenten en waterschappen, van de grondrechten geregeld in de artikelen 6, voor zover dit de uitoefening buiten gebouwen en besloten plaatsen van het in dit

artikel omschreven recht betreft, 7, 8, 9, 12, tweede en derde lid, en 13, alsmede van artikel 113, eerste en derde lid.

3. Terstond na de afkondiging van een uitzonderingstoestand en voorts, zolang deze niet bij koninklijk besluit is opgeheven, telkens wanneer zij zulks nodig oordelen beslissen de Staten-Generaal omtrent het voortduren daarvan; zij beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering.

(Zie ook: artt. 24, 51, 133 GW)

Art. 104

Belastingen van het Rijk worden gegeven uit kracht van een wet. Andere heffingen van het Rijk worden bij de wet geregeld.

(Zie ook: art. 132 GW)

Art. 105

1. De begroting van de ontvangsten en de uitgaven van het Rijk wordt bij de wet vastgesteld.
2. Jaarlijks worden voorstellen van algemene begrotingswetten door of vanwege de Koning ingediend op het in artikel 65 bedoelde tijdstip.

3. De verantwoording van de ontvangsten en de uitgaven van het Rijk wordt aan de Staten-Generaal gedaan overeenkomstig de bepalingen van de wet. De door de Algemene Rekenkamer goedgekeurde rekening wordt aan de Staten-Generaal overgelegd.

4. De wet stelt regels omtrent het beheer van de financiën van het Rijk.

(Zie ook: art. 76 GW; artt. 45, 46 RvO II; art. 1 CW)

Art. 106

De wet regelt het geldstelsel.

Art. 107

1. De wet regelt het burgerlijk recht, het strafrecht en het burgerlijk en strafprocesrecht in algemene wetboeken, behoudens de bevoegdheid tot regeling van bepaalde onderwerpen in afzonderlijke wetten.

2. De wet stelt algemene regels van bestuursrecht vast.

Art. 108

[Vervallen]

Art. 109

De wet regelt de rechtspositie van de ambtenaren. Zij stelt tevens regels omtrent hun bescherming bij de arbeid omtrent medezeggenschap.

(Zie ook: artt. 3, 19 GW)

Art. 110

De overheid betracht bij de uitvoering van haar taak openbaarheid volgens regels bij de wet te stellen.

(Zie ook: art. 80 GW)

Art. 111

Ridderorden worden bij de wet ingesteld.

Hoofdstuk 6 Rechtspraak

Art. 112

1. Aan de rechterlijke macht is opgedragen de berechting van geschillen over burgerlijke rechten en over schuldvorderingen.

2. De wet kan de berechting van geschillen die niet uit burgerlijke rechtsbetrekkingen zijn ontstaan, opdragen hetzij aan de rechterlijke macht, hetzij aan gerechten die niet tot de rechterlijke macht behoren. De wet regelt de wijze van behandeling en de gevolgen van de beslissingen.
(Zie ook: artt. 73, 115, 136 GW)

Art. 113

1. Aan de rechterlijke macht is voorts opgedragen de berechting van strafbare feiten.

2. Tuchtrechtspraak door de overheid ingesteld wordt bij de wet geregeld.

3. Een straf van vrijheidsontneming kan uitsluitend door de rechterlijke macht worden opgelegd.

4. Voor berechting buiten Nederland en voor het oorlogsstrafrecht kan de wet afwijkende regels stellen.

(Zie ook: artt. 15, 103 GW; art. 9 BULO; art. 5 EVRM)

Art. 114

De doodstraf kan niet worden opgelegd.

(Zie ook: art. 11 GW; art. 6 BULO; art. 2 EVRM 6e prot.)

Bestuur, belastingheffing

Bestuur, begroting

Bestuur, verantwoording
ontvangsten/uitgaven

Bestuur, geldstelsel

Bestuur, codificatie

Bestuur, rechtspositie
ambtenaren

Bestuur, openbaarheid

Bestuur, ridderorden

Rechtspraak, civiele
rechtspraak
Rechtspraak, administra-
tieve rechtspraak

Rechtspraak, strafrecht-
spraak
Rechtspraak, tuchtrecht-
spraak

Rechtspraak, berechting
buiten Nederland/oorlogs-
strafrecht

Rechtspraak, doodstraf

Art. 115**Rechtspraak, administratief beroep**

Ten aanzien van de in artikel 112, tweede lid, bedoelde geschillen kan administratief beroep worden opgesteld.

(Zie ook: art. 136 GW)

Art. 116**Rechtspraak, rechterlijke macht**

1. De wet wijst de gerechten aan die behoren tot de rechterlijke macht.

2. De wet regelt de inrichting, samenstelling en bevoegdheid van de rechterlijke macht.

3. De wet kan bepalen, dat aan rechtspraak door de rechterlijke macht mede wordt deelgenomen door personen die niet daartoe behoren.

4. De wet regelt het toezicht door leden van de rechterlijke macht met rechtspraak belast uit te oefenen op de ambtsvervulling door zodanige leden en door de personen bedoeld in het vorige lid.

(Zie ook: artt. 38, 52 WED)

Art. 117**Rechtspraak, rechtspositie leden rechterlijke macht**

1. De leden van de rechterlijke macht met rechtspraak belast en de procureur-generaal bij de Hoge Raad worden bij koninklijk besluit voor het leven benoemd.

2. Op eigen verzoek en wegens het bereiken van een bij de wet te bepalen leeftijd worden zij ontslagen.

3. In de gevallen bij de wet bepaald kunnen zij door een bij de wet aangewezen, tot de rechterlijke macht behorend gerecht worden geschorst of ontslagen.

4. De wet regelt overigens hun rechtspositie.

(Zie ook: artt. 57, 74, 77 GW; artt. 11, 36, 51, 62, 84 Wet RO)

Art. 118**Rechtspraak, Hoge Raad**

1. De leden van de Hoge Raad der Nederlanden worden benoemd uit een voordracht van drie personen, opgemaakt door de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

2. De Hoge Raad is in de gevallen en binnen de grenzen bij de wet bepaald, belast met de cassatie van rechterlijke uitspraken wegens schending van het recht.

3. Bij de wet kunnen aan de Hoge Raad ook andere taken worden opgedragen.

(Zie ook: artt. 57, 77 GW; art. 427 WvSv; artt. 11, 22, 84, 88, 95 Wet RO; art. 407 Rv)

Art. 119**Rechtspraak, ambtsmisdriven**

De leden van de Staten-Generaal, de ministers en de staatssecretarissen staan wegens ambtsmisdriven in die betrekkingen gepleegd, ook na hun aftreden terecht voor de Hoge Raad. De opdracht tot vervolging wordt gegeven bij koninklijk besluit of bij een besluit van de Tweede Kamer.

(Zie ook: art. 71 GW; art. 4 Min. verantw.; art. 355 WvSv; art. 483 WvSv; art. 92 Wet RO)

Art. 120**Rechtspraak, toetsingsverbod**

De rechter treedt niet in de beoordeling van de grondwettigheid van wetten en verdragen.

(Zie ook: artt. 91, 94 GW; art. 11 Wet AB)

Art. 121**Rechtspraak, openbaarheid terechtzitting/motivering vonnis**

Met uitzondering van de gevallen bij de wet bepaald vinden de terechtzittingen in het openbaar plaats en houden de vonnissen de gronden in waarop zij rusten. De uitspraak geschiedt in het openbaar.

(Zie ook: art. 14 BULO; art. 6 EVRM; art. 20 Wet RO; artt. 18, 59 Rv)

Art. 122**Rechtspraak, gratie**

1. Gratie wordt verleend bij koninklijk besluit na advies van een bij de wet aangewezen gerecht en met inachtneming van bij of krachtens de wet te stellen voorschriften.

2. Amnestie wordt bij of krachtens de wet verleend.

Rechtspraak, amnestie**Hoofdstuk 7****Provincies, gemeenten, waterschappen en andere openbare lichamen****Art. 123****Provincie en gemeente, instelling/opheffing**

1. Bij de wet kunnen provincies en gemeenten worden opgeheven en nieuwe ingesteld.

2. De wet regelt de wijziging van provinciale en gemeentelijke grenzen.

Art. 124**Provincie en gemeente, autonomie
Provincie en gemeente, medebewind**

1. Voor provincies en gemeenten wordt de bevoegdheid tot regeling en bestuur inzake hun huishouding aan hun besturen overgelaten.

2. Regeling en bestuur kunnen van de besturen van provincies en gemeenten worden gevorderd bij of krachtens de wet.

(Zie ook: art. 132 GW; art. 108 PW; art. 108 Gemw)

Art. 125

1. Aan het hoofd van de provincie en de gemeente staan provinciale staten onderscheidenlijk de gemeenteraad. Hun vergaderingen zijn openbaar, behoudens bij de wet te regelen uitzonderingen.

2. Van het bestuur van de provincie maken ook deel uit gedeputeerde staten en de commissaris van de Koning, van het bestuur van de gemeente het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester.

Art. 126

Bij de wet kan worden bepaald, dat de commissaris van de Koning wordt belast met de uitvoering van een door de regering te geven ambtsinstructie.

Art. 127

Provinciale staten en de gemeenteraad stellen, behoudens bij de wet of door hen krachtens de wet te bepalen uitzonderingen, de provinciale onderscheidenlijk de gemeentelijke verordeningen vast.

(Zie ook: artt. 105, 107 PW; art. 108 Gemw)

Art. 128

Behoudens in de gevallen bedoeld in artikel 123, kan de toekenning van bevoegdheden, als bedoeld in artikel 124, eerste lid, aan andere organen dan die, genoemd in artikel 125, alleen door provinciale staten onderscheidenlijk de gemeenteraad geschieden.

(Zie ook: art. 93 PW; art. 82 Gemw)

Art. 129

1. De leden van provinciale staten en van de gemeenteraad worden rechtstreeks gekozen door de Nederlanders, tevens ingezetenen van de provincie onderscheidenlijk de gemeente, die voldoende aan de vereisten die gelden voor de verkiezing van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Voor het lidmaatschap gelden dezelfde vereisten.

2. De leden worden gekozen op de grondslag van evenredige vertegenwoordiging binnen door de wet te stellen grenzen.

3. De artikelen 53, tweede lid, en 59 zijn van toepassing. Artikel 57a is van overeenkomstige toepassing.

4. De zittingsduur van provinciale staten en de gemeenteraad is vier jaren, behoudens bij de wet te bepalen uitzonderingen.

5. De wet bepaalt welke betrekkingen niet gelijktijdig met het lidmaatschap kunnen worden uitgeoefend. De wet kan bepalen, dat beletselen voor het lidmaatschap voortvloeien uit verwantschap of huwelijk en dat het verrichten van bij de wet aangewezen handelingen tot het verlies van het lidmaatschap kan leiden.

6. De leden stemmen zonder last.

(Zie ook: artt. 2, 4, 54, 56, 67 GW; art. B1 KW; artt. 10, 13 PW; artt. 10, 13 Gemw)

Art. 130

De wet kan het recht de leden van de gemeenteraad te kiezen en het recht lid van de gemeenteraad te zijn toekennen aan ingezetenen, die geen Nederlander zijn, mits zij tenminste voldoen aan de vereisten die gelden voor ingezetenen die tevens Nederlander zijn.

(Zie ook: art. 2 GW)

Art. 131

De commissaris van de Koning en de burgemeester worden bij koninklijk besluit benoemd.

(Zie ook: art. 61 PW; art. 61 Gemw)

Art. 132

1. De wet regelt de inrichting van provincies en gemeenten, alsmede de samenstelling en bevoegdheid van hun besturen.

2. De wet regelt het toezicht op deze besturen.

3. Besluiten van deze besturen kunnen slechts aan voorafgaand toezicht worden onderworpen in bij of krachtens de wet te bepalen gevallen.

4. Vernietiging van besluiten van deze besturen kan alleen geschieden bij koninklijk besluit wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

5. De wet regelt de voorzieningen bij in gebreke blijven ten aanzien van regeling en bestuur, gevorderd krachtens artikel 124, tweede lid. Bij de wet kunnen met afwijking van de artikelen 125 en 127 voorzieningen worden getroffen voor het geval het bestuur van een provincie of een gemeente zijn taken grovelijk verwaarloost.

6. De wet bepaalt welke belastingen door de besturen van provincies en gemeenten kunnen worden geheven en regelt hun financiële verhouding tot het Rijk.

(Zie ook: artt. 104, 124 GW; artt. 107, 201, 207, 220, 261 PW; artt. 110, 124, 155, 203, 218 Gemw)

Provincie en gemeente,
bestuursinrichting

Provincie en gemeente,
ambtsinstructie commissaris van de Koning

Provincie en gemeente,
vaststelling verordening

Provincie en gemeente,
toekennen bevoegdheden aan andere organen

Provincie en gemeente,
verkiezing bestuur

Provincie en gemeente,
evenredige vertegenwoordiging
Schakelbepaling

Provincie en gemeente,
zittingsduur bestuur
Provincie en gemeente,
incompatibiliteiten

Provincie en gemeente,
stemmen zonder last

Provincie en gemeente,
kiesrecht niet-Nederlander

Provincie en gemeente,
benoeming commissaris van de Koning/burgemeester

Provincie en gemeente,
inrichting/samenstelling/bevoegdheid

Art. 133

Waterschap,
inrichting/samen-
stelling/bevoegdheid

1. De opheffing en instelling van waterschappen, de regeling van hun taken en inrichting, alsmede de samenstelling van hun besturen, geschieden volgens bij de wet te stellen regels bij provinciale verordening, voor zover bij of krachtens de wet niet anders is bepaald.
2. De wet regelt de verordenende en andere bevoegdheden van de besturen van de waterschappen, alsmede de openbaarheid van hun vergaderingen.
3. De wet regelt het provinciale en overige toezicht op deze besturen. Vernietiging van besluiten van deze besturen kan alleen geschieden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. *(Zie ook: art. 98 PW)*

Art. 134

Openbare lichamen,
inrichting/samen-
stelling/bevoegdheid

1. Bij of krachtens de wet kunnen openbare lichamen voor beroep en bedrijf en andere openbare lichamen worden ingesteld en opgeheven.
2. De wet regelt de taken en de inrichting van deze openbare lichamen, de samenstelling en bevoegdheid van hun besturen, alsmede de openbaarheid van hun vergaderingen. Bij of krachtens de wet kan aan hun besturen verordenende bevoegdheid worden verleend.
3. De wet regelt het toezicht op deze besturen. Vernietiging van besluiten van deze besturen kan alleen geschieden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. *(Zie ook: artt. 1, 56, 128 Wet BO)*

Art. 135

Openbare lichamen,
gemeenschappelijke
regelingen

De wet geeft regels ter voorziening in zaken waarbij twee of meer openbare lichamen zijn betrokken. Daarbij kan in de instelling van een nieuw openbaar lichaam worden voorzien, in welk geval artikel 134, tweede en derde lid, van toepassing is.

Art. 136

Openbare lichamen,
geschillen

De geschillen tussen openbare lichamen worden bij koninklijk besluit beslist, tenzij deze behoren tot de kennisneming van de rechterlijke macht of hun beslissing bij de wet aan anderen is opgedragen. *(Zie ook: artt. 112, 115 GW; art. 26 Wet RvS)*

Hoofdstuk 8**Herziening van de Grondwet****Art. 137**

Grondwetsherziening,
procedure

1. De wet verklaart, dat een verandering in de Grondwet, zoals zij die voorstelt, in overweging zal worden genomen.
2. De Tweede Kamer kan, al dan niet op een daartoe door of vanwege de Koning ingediend voorstel, een voorstel voor zodanige wet splitsen.
3. Na de bekendmaking van de wet, bedoeld in het eerste lid, wordt de Tweede Kamer ontbonden.
4. Nadat de nieuwe Tweede Kamer is samengekomen, overwegen beide kamers in tweede lezing het voorstel tot verandering, bedoeld in het eerste lid. Zij kunnen dit alleen aannemen met ten minste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen.
5. De Tweede Kamer kan, al dan niet op een daartoe door of vanwege de Koning ingediend voorstel, met ten minste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen een voorstel tot verandering splitsen. *(Zie ook: art. 64 GW; BoTKSG; BoTKSG1; BoEKSG)*

Art. 138

Grondwetsherziening,
aanpassing niet-gewij-
zigde bepalingen

1. Voordat de in tweede lezing aangenomen voorstellen tot verandering in de Grondwet door de Koning worden bekrachtigd, kunnen bij de wet:
  - a. de aangenomen voorstellen en de ongewijzigd gebleven bepalingen van de Grondwet voor zoveel nodig aan elkaar worden aangepast;
  - b. de indeling in en de plaats van hoofdstukken, paragrafen en artikelen, alsmede de opschriften worden gewijzigd.
2. Een voorstel van wet, houdende voorzieningen als bedoeld in het eerste lid onder a, kunnen de kamers alleen aannemen met ten minste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen.

Art. 139

Grondwetsherziening,
bekendmaking/inwerking-
treding

De veranderingen in de Grondwet, door de Staten-Generaal aangenomen en door de Koning bekrachtigd, treden terstond in werking, nadat zij zijn bekendgemaakt.

Art. 140

Grondwetsherziening,
handhaving bestaande
regelgeving

Bestaande wetten en andere regelingen en besluiten die in strijd zijn met een verandering in de Grondwet, blijven gehandhaafd, totdat daarvoor overeenkomstig de Grondwet een voorziening is getroffen.

Art. 141

De tekst van de herziene Grondwet wordt bij koninklijk besluit bekendgemaakt, waarbij hoofdstukken, paragrafen en artikelen kunnen worden vernummerd en verwijzingen dienovereenkomstig kunnen worden veranderd.

Grondwetsherziening,
bekendmaking herziene
Grondwet

Art. 142

De Grondwet kan bij de wet met het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in overeenstemming worden gebracht. De artikelen 139, 140 en 141 zijn van overeenkomstige toepassing.

Grondwetsherziening,
aanpassing Grondwet aan
Statuut

Additionele artikelen**Art. I**

De artikelen 57a en 129, derde lid, tweede volzin treden eerst na vier jaar of op een bij of krachtens de wet te bepalen eerder tijdstip in werking.

Art. II

Artikel 54, tweede lid, naar de tekst van 1983 blijft gedurende vijf jaren of een bij of krachtens de wet te bepalen kortere termijn van kracht. Deze termijn kan bij de wet voor ten hoogste vijf jaren worden verlengd.

Artikel 54, tweede lid

Van het kiesrecht is uitgesloten:

- a. hij die wegens het begaan van een daartoe bij de wet aangewezen delict bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak is veroordeeld tot een vrijheidsstraf van ten minste een jaar en hierbij tevens is ontzet van het kiesrecht;
- b. hij die krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens een geestelijke stoornis onbekwaam is rechtshandelingen te verrichten.

Art. III-VIII

[Vervallen]

Art. IX

Artikel 16 is niet van toepassing ten aanzien van feiten, strafbaar gesteld krachtens het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Legaliteitsbeginsel, toe-
passelijkheid Besluit Bui-
tengewoon Strafrecht

Art. X-XVIII

[Vervallen]

Art. XIX

Het formulier van afkondiging, vastgesteld bij artikel 81 en de formulieren van verzending en kennisgeving, vastgesteld bij de artikelen 123, 124, 127, 128 en 130 van de Grondwet naar de tekst van 1972, blijven van kracht totdat daarvoor een regeling is getroffen.

Bestuur, formulier van
afkondiging der wetten

Artikel 81

Het formulier van afkondiging der wetten is het volgende:

"Wij" enz. "Koning der Nederlanden", enz.

"Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

"Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat" enz.

(De beweegredenen der wet).

"Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze" enz.

(De inhoud der wet).

"Gegeven". enz.

Ingeval een Koningin regeert of het Koninklijk gezag door een Regent of door de Raad van State wordt waargenomen, wordt de daardoor nodige wijziging in dit formulier gebracht.

Artikel 130

De Koning doet de Staten-Generaal zo spoedig mogelijk kennis dragen, of hij een voorstel van wet, door hen aangenomen, al dan niet goedkeurt. Die kennisgeving geschiedt met een der volgende formulieren:

"De Koning bewilligt in het voorstel."

of:

"De Koning houdt het voorstel in overweging."

Art. XX-XXX

[Vervallen]